

ПРОЛЕТАРІ ВСІХ КРАЇН, ЄДНАЙТЕСЯ!

МОЛОДИЙ КОМУНІАР

Орган Кіровоградського обкому ЛКСМУ

Виходить з 5 грудня
1939 року

№ 48 (4023)

СУБОТА

26

ЛИСТОПАДА
1988 р.

Ціна 6 коп.

найкраща
НОМЕРА

«Критикувати можна, але небажано...». Поки що начальник штабу «Комсомольського прожектора» Кіровоградського гірничо-збагачувально-го комбінату окислених руд вирішує дилему — як не «образити» керівництво, але й авторитет «КП» завоювати... —

3

стор.

«Прийшла якась я на роботу, бачу — висить табличка: «Тут працює КМК». Отоді дізналася, що ми — комсомольсько-молодіжний колектив...». «Паперові» КМК ще й тепер? —

4

стор.

Прибалтика. Довкола цього регіону нині чимало розмов. Нотатки журналіста про відвідини Литви і Латвії —

6—7

стор.

Значення футболу для Кіровограда перебільшувати або применшувати не можна. Проблеми накопичувалися, «вибухали»... —

10

Кіровоградська
Афродіта.
Чи доречне яблуко
розбрату?

«...Першою підступила до Паріса найвеличніша Гера і владно сказала: «Я — Гера, володарка всього Олімпу!»

Подивись і скажи, хіба я, Зевсова дружина, не найвродливіша в світі? Якщо ти вчиниш справедливо і присудиш яблуко мені, я щедро віддячу: ти станеш панувати над усіма смертними, що живуть на землі...»

Другою мовила Афідна: «Не слухай, юначе, цієї безсоромниці і придивись пильніше до мене. Хіба ти бачив коли таку войовничу красу? Якщо ти присудиш мені яблуко, то ніколи не знатимеш по-

бачиш: вродливішої за мене богині немає. Якщо яблуко буде моє, Елена, найвродливіша серед смертних, покине царя Менелая і стане твоєю дружиною. Тільки тоді ти збагнеш, що таке врода і справжнє кохання...»

Кров шугнула Парісові в голову. Він простяг Афродіті золоте яблуко з написом «найвродливішій» і знеможено впав до її ніг...»

ТАК ПРОХОДИВ НАЙДАВНІШИЙ КОНКУРС КРАСИ, ЯК РОЗПОВІДАЄ СТАРОГРЕЦЬКИЙ МІФ «ПАРІСІВ СУД». ЧИ РОЗГУБИВСЯ Б ПАРІС ПРИ ВИБОРІ «МІС КІРОВОГРАД?»

інформація

АТОМНА
ЕНЕРГЕТИКА:
СТОСУЄТЬСЯ
КОЖНОГО

«Ні — дальшому будівництву!» — так називалося наше звернення до читачів із закликом підтримати працівників виробничого об'єднання «Екватор» з Миколаєва, які виступили проти подальшого будівництва Південноукраїнської атомної електростанції. Дякуємо читачам, які відгукнулися на наш заклик. Та заспокоюватися рано. Як засвідчили публікації в центральній та республіканській пресі, Мінатоменерго СРСР не надто вважає на протести громадськості. Розширення об'єктів атомної енергетики на Україні продовжується.

17 листопада цього року в «Известиях» вміщено інтерв'ю начальника штабу цивільної оборони СРСР генерал-полковника В. Кожбахтєва; у матеріалі зачеплено й проблеми безпеки об'єктів атомної енергетики. Зокрема, наведено й такий факт: 10 листопада на Південноукраїнській АЕС відбулася аварійна зупинка першого блоку. Правда, як повідомила ця ж газета 20 листопада, відбулося замикання в електромережі генератора, що не має ніякого відношення до реактора. Іншими словами, цього разу все обійшлося благополучно, але чи є стопроцентна гарантія на майбутнє? Як твердять вчені, стопроцентної гарантії існуючі запобіжні системи не дають. Тож чи є за таких умов резон і далі розбудовувати атомні електростанції, яких на Україні й так вистачає?

З огляду на сказане вище оргкомітет обласного молодіжного об'єднання «Товариство Бусла» при редакції «Молодого комунара» звертається до читачів із проханням підписатися під листом у Верховну Раду СРСР, який подаємо нижче. Той, хто вважає такий лист своєчасним і потрібним, хай підпишеться під текстом листа, а також попросить підписатися знайомих. Вирізаний із газети текст листа разом з підписами просимо надіслати до редакції «Молодого комунара» [у зв'язку з тим, що вирізки з підписами буде відправлено до Москви, подаємо текст листа російською мовою].

ОБРАЩЕНИЕ К ВЕРХОВНОМУ СОВЕТУ СССР

В связи с тем, что деятельность Минатомэнерго СССР на Украине не поддается контролю ни со стороны местных органов Советской власти, ни со стороны научных учреждений и общественности, обращаемся за помощью к Верховному Совету СССР. Уже сегодня в нашей республике, занимающей 3 процента территории Советского Союза, размещена половина атомных мощностей страны. С дальнейшим строительством объектов атомной энергетики эта цифра будет быстро возрастать. Даже если не повторится трагедия Чернобыля (челю гарантій нет), высокая плотность размещения атомных станций сама по себе способна привести к экологической катастрофе. Кроме того, через 25—30 лет реакторы, выработав свои ресурсы, превратятся в очаги постоянной угрозы: бетон «постареет» раньше, чем закончится полураспад радиоактивных изотопов.

Нам известно, что многие электростанции вырабатывают электроэнергию не для нужд республики; осуществляется экспорт ее за пределы СССР. Но гуманно ли превращать население целой республики на заложников атомной энергетики?

Мы требуем приостановить строительство всех объектов атомной энергетики на Украине, законсервировать недостроенные объекты в том виде, в каком они существуют на конец 1988 года! Требуем также повысить безопасность эксплуатации существующих реакторов.

Научное обоснование этих требований выработано учеными Советской Украины и всей страны, чей авторитет не вызывает сомнений. Бессмысленно оправдывать антинаучную, а нередко и противозаконную деятельность Минатомэнерго на Украине тем, что на осуществление его программ уже затрачены огромные средства. Последствия могут оказаться гораздо дороже! Речь идет о жизни и судьбе второй по численности населения республики Союза. Нельзя дальше медлить — история никому этого не простит!

1.	Фамилия, имя, отчество	должность
	адрес	подпись
2.		
3.		
4.		
5.		
6.		
7.		
8.		

В обкомі ЛКСМ України

Бюро обкому ЛКСМ України розглянуло на своєму засіданні питання про практику підготовки документів і забезпечення контролю виконання прийнятих рішень в Ленінському РК ЛКСМУ м. Кіровограда. Зокрема, відзначено, що не всі заплановані питання розглядаються на бюро в строк, деякі не розглядаються зовсім. Багато постанов не відзначають глибиною аналізу, не показують причини недоліків, не визначають строки реалізації та відповідальних.

Прийняті рішення часто не підкріплюються достатньою організаційною роботою. Райком ЛКСМ України не вистачає наполегливості в доведенні початку справи до кінця, послідовності в організації виконання прийнятих рішень. Так, на цьогорічному лютовому засіданні бюро приймало постанову про направлення бригади райкому комсомолу для підготовки питань «Про роботу комітетів комсомолу ВО «Червона зірка», обласної дитячої лікарні по організації комплексної реабілітації системи політичного і трудового навчання молоді. 16 березня прийняли рішення: через два тижні на спільному засіданні бюро міськомі та райкому розглянути дану постанову. Однак цього не сталося.

Аналогічна картина панує і в первинних районах. Одна з причин цього — приклад і безконтрольність райкому.

Бюро обкому комсомолу вказало бюро Ленінського РК ЛКСМУ на серйозні недоліки у виконанні і контролі за виконанням власних рішень і зобов'язав Ленінський райком комсомолу проінформувати про зроблене, встановивши конкретні строки.

Бюро обкому комсомолу розглянуло також інформацію Будинку політосвіти «Про незадовільну роботу по організації політнавчання комсомольців та молоді області». Там, зокрема, відзначається, що останнім часом помітно погіршилась робота обкому, міськомів, райкомів комсомолу, первинних організацій по виконанню постанов ЦК КПРС «Про перебудову політичного і економічного навчання трудящих» і ЦК ВЛКСМ «Про перебудову політичного та економічного навчання працюючої молоді».

Обкомом комсомолу, говориться далі в інформації, не розглянуті підсумки 1987—1988 навчального року в системі комсомольського політнавчання. Неорганізовано пройшла підготовка до нинішнього навчального року. Комплектування шкіл і семінарів проведено не своєчасно. Донині не представили відомості про комсо-

мольську політмережу Олександрійський, Маловісниський, Новоархангельський і Ульяновський райкоми комсомолу, але відповідні заходи не вживаються. Не прийнято постанову бюро обкому ЛКСМ України про проведення обласних семінарів комсомольських пропагандистів у новому навчальному році, незважаючи на погоджене це питання з Будинком політосвіти було погоджено ще в серпні.

Низький ще з боку обкому комсомолу контроль за роботою шкіл та семінарів. Працівники апарату, комсомольський актив бувають на заняттях від випадку до випадку, не володіють обстановкою в містах і районах.

Бюро обкому комсомолу за несвоєчасне комплектування системи комсомольського політнавчання і невідання системи організації політнавчання молоді сцилізованість в премії за II півріччя ц. р. колишнього частково позбавила (О. Мотін) та секретаря райкому Кіровоградського (О. Мотін) та секретаря Ленінського (О. Ткаченко) м. Кіровограда, Олександрійського (В. Ткаченко), Бобринецького (В. Мирненко), сільського (В. Ілляшенко), Шарового (В. Шаров) та Вільшанського Новоархангельського (А. Шаров) райкомів комсомолу.

За слабкий контроль організації політнавчання в області і безвідповідальне ставлення до підбиття підсумків комплектування системи комсомольського політнавчання в районах і містах області бюро обкому ЛКСМУ вказало секретареві обкому О. Котову, а керівникові лекторської групи обкому комсомолу С. Каракуну оголосило догану.

Бюро обкому підбило попередні підсумки передплати на газету «Молодий комунар». Бюро відзначило, що на газету «Молодий комунар» районними комітетами комсомолу окремими міськими і районними комітетами комсомолу проводиться недостатня робота з пропаганди і розповсюдження молодіжного видання. Це стосується насамперед Голованівського, Петрівського, Долинського, Бобринецького райкомів комсомолу, Олександрійського, Знаменського, Світловодського міськомів комсомолу. Значного розриву фактично на самоплив. Редакція «МК» 10 вересня ц. р. за пропозицією самих же секцій РК, МК оголосила конкурс на кращих розривників РК, МК оголосила конкурс на кращих розповсюджувачів «Молодого комунара», але й досі жодної виписки із засідань бюро на пред'явлення переможців в редакцію не поступило.

Згаданим райкомом та міськомом комсомолу запропоновано врахувати недоліки при організації подальшої передплати на свою молодіжну газету.

Бюро обкому ЛКСМУ розглянуло ряд інших питань внутрішнього життя.

УВАГА! КОНКУРС
НА КРАЩИЙ ПРОЕКТ

27 квітня ц. р. бюро обкому ЛКСМ України оголосило про проведення відкритого конкурсу на кращий проект пам'ятника воїнам-інтернаціоналістам Кіровоградщини всіх поколінь, метою якого було знайти краще проектно-вирішення такого пам'ятника засобами монументально-декоративного мистецтва. В середині листопада конкурсна комісія розглянула шість проектів, які надійшли на конкурс. Вирішено перше, друге й третє місця не присуджувати, а продовжити конкурс до 1 березня 1989 року.

Кіровоградський обком комсомолу пропонує всім бажаючим взяти участь у конкурсі на кращий проект пам'ятника воїнам-інтернаціоналістам. Його учасниками можуть стати як окремі архітектори та інженери, так і творчі групи. Учасники конкурсу повинні самостійно запропонувати в м. Кіровограді територію для розміщення пам'ятника й розробити варіант її озеленення. Проектні пропозиції повинні містити в собі:

— генеральний план (масштаб 1:500) з уточнен-

ням благоустрою та озеленення території; — перспективу або ма-
— коротку пояснювальну записку з викладом основних принципів архітектурно-планувального вирішення.

Графічні матеріали представляються на планшетах (розміри — 60×80 см). Всі конкурсні матеріали подаються під девізом, вираженим літерою і чотирма цифрами, які пишуться на правому верхньому куті. До проектів додається інформаційний лист у запечатаному конверті, де міститься прізвище, ім'я та по батькові й адреса автора проекту, сімейний стан і наявність дітей.

Встановлено такі премії за проекти, що будуть визнані кращими: перша — 500 карбованців, друга — 300 карбованців, третя — 200 карбованців.

Конкурсні проекти слід направляти на адресу: 316050, м. Кіровоград, вул. Карла Маркса, 41, обком ЛКСМ України. Довідки — телефонами 4-87-63, 4-73-52, 4-74-44.

Слюсар-ремонтник термічної дільниці Сергій НОВАЛЕНКО — один з кращих молодих виробничиків Кіровоградського об'єднання по сівалках «Червона зірка». Він успішно виконує найскладніші виробничі завдання, активний в громадській роботі.

Фото М. КИТРАР.

СОЦІАЛІСТИЧНІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ

працівників агропромислового комплексу

Кіровоградської області по збільшенню виробництва та закупок продуктів тваринництва в зимовий період 1988—1989 рр.

Включившись у Всесоюзне соціалістичне змагання за збільшення виробництва та закупки продуктів тваринництва в період з 1 жовтня 1988 по 1 липня 1989 року, трудівники ферм, всі працівники агропромислового комплексу зобов'язуються:

— на основі подальшого підвищення ефективності і інтенсивності галузі, удосконалення структури управління, впровадження прогресивних технологій, орендного, сімейного та індивідуального підяду, покращення селекційно-плеємної роботи, бережливого раціонального використання кормів, укріп-

лення дисципліни і організованості виробити за цей період 131 090 тонн м'яса, 541 200 тонн молока, 275 470 тисяч штук яєць, надіти від кожної фуражної корови 1973 кілограмів молока і отримати середньодобовий приріст на відгодівлі великої рогатої худоби 600, свиней 288 грамів і довести вихід молодняка на 100 корів — 70 телят; на 100 свиноматок — 1070 поросят; на 100 вівцематок — 95 ягнят; продати державі 127 300 тонн м'яса, 504 556 тонн молока, 288 000 тисяч штук яєць.

Більш високих результатів намітили досягти тру-

дівники багатьох районів. Тваринники Маловісниського, Новомиргородського районів зобов'язались за цей період одержати середньодобовий приріст на відгодівлі великої рогатої худоби 1050—800 грамів, Онуфріївського, Знаменського, Гайворонського районів — надіти від кожної фуражної корови 2500—2212 кілограмів молока. Працівники колгоспів «Шляхом Леніна» Гайворонського, імені Держинського Знаменського, імені Комінтерна Онуфріївського районів вирішили надіти від фуражної корови по 2650—3300 кілограмів молока. Доярка колгоспу імені Калініна Новоархангельського району С. І. Баричинська планує надіти за період зимівлі по 4100 кіло-

грамів молока від кожної корови. Кормачі Новоузького м'ягосподарського підприємства по відгодівлі великої рогатої худоби М. А. Журавель і Г. Л. Баталік зобов'язались довести середньодобовий приріст великої рогатої худоби на відгодівлі до 1100 грамів.

Працівники ферм закликають колективи переробних ремонтно-транспортних підприємств, поставальних організацій і комбикормових заводів, працівників медицини, торгівлі, культури, служб побутової активності сприяти успішному проведенню зимівлі, успішного тваринництва, підвищення продуктивності, соціалістичних зобов'язань, щоб дати населенню більше м'яса, молока, яєць.

Соціалістичні зобов'язання обговорені і прийняті трудових колективів агропромислового комплексу Кіровоградської області.

26 листопада 1988 року

ЗАМІСТЬ ПЕРЕДМОВИ

КОЛИ в кінці бесіди наш кореспондент запитав Костю Ковалю, чи згодився він би і наступного разу очолити «Комсомольський прожектор» на ГЗКОРі — найбільшій будові в нашій області, він без вагань відповів:

— Якщо відверто, то ні.

Якщо взяти до уваги те, що Костянтин не можна віднести до людей, байдужих до проблем, які турбують зараз всіх, в тому числі і будівельників комбінату (до речі, за відгуками колег з виробничого відділу, Коваль — кваліфікований і, що підкреслювалось, принциповий спеціаліст у своїй справі), то на перший погляд це може здатися дивним, що робота начальника штабу «КП» на республіканській ударній будові, інтернаціональній будові країни — учасників РЕВ, його аж ніяк не приваблює. Але це тільки на перший погляд...

Втім, надаємо слово самому Костянтину КОВАЛЮ:

— Ви не помічали різниці між комсомольськими активістами, обраних до виборних органів, на початку звітного періоду і тими ж комсомольськими активістами, але вже наприкінці цього періоду? Проілюструю це на собі: зараз я все більше думаю про те, що треба було б провести якусь акцію чи захід, аби було видно роботу «Комсомольського прожектора». Адже коли прийде час звітувати, то мене можуть елементарно «рознести» за бездіяльність «КП». А рік тому, коли обрали начальника штабу «Комсомольського прожектора», думав зовсім інше: як би його встигнути за цей час зробити все, що задумав, втілити всі ідеї, адже простір для роботи «прожектористів» — та ще й на нашій будові — майже не обмежений. Як кажуть, проблема на проблемі.

Причому, не я один так думав: коли збирав свій штаб, «прожектористів» з різних ділянок будови, відбою в ідеях і пропозиціях не було. І всі згоджувались, тільки ніхто не сказав, хто конк-

ретно бере на себе відповідальність втілювати ці ідеї... Скажімо, начальники штабів «КП» підрозділів головну причину своєї діяльності бачили у відсутності ватману. Добре, дістав я папір, так і пролежав він на шафі в моєму кабінеті — ніхто жодного листа так і не поділював.

Те саме і стосовно допоміжної літератури. Багато хто казав про те, що слід було б «набратися» теорії, трохи себе підкувати в цій справі. Знайшов я

книжки в ідальні, мав, якщо можна так висловитись, великий успіх серед робітників. Але успіх був дуже коротким — наступного дня випуск «КП» на своєму місці вже не було. Начальник штабу ЦК ЛКСМУ на будові В. Зінченко мені пояснив, що зняти випуск йому «запропонував» В. Абрамов — керуючий штабом по координації будівництва ГЗКОРУ, мотивувавши це тим, що за результатами рейдів не було складено відповідних актів... Ціка-

і судячи з усього, в цьому році каналізаційно-очисні і водоочисні споруди так і не будуть готові...

Справа в іншому — листок «КП» провисів всього три години і зняв я його власними руками, після того, як головний інженер сказав, що зовсім не обов'язково оголошувати про це на всю будову, досить лише направити фотографії на місця, щоб вжили заходів. Звичайно, можна було б і посперечатись, але який в цьому смисл, як-

КРИТИКУВАТИ МОЖНА, АЛЕ НЕБАЖАНО...

потрібні книжки, брошури, які мені особисто спочатку сподобалися і здавалися корисними. Ніхто так і не взяв жодної книжки, та й я перестав в них заглядати. Не бачив резону...

Чому ж все-таки він пропадає, ентузіазм? Адже на перших наших засіданнях навряд чи кого можна було дорікнути в небажанні працювати, в інертності. Справа, думаю, в іншому: в нашій неготовності до боротьби, до справжньої роботи не на словах, а на ділі. Адже раніше ми так багато «робили» на словах, і так все чудово у нас виходило... Зараз — важче, і багато в кого на самому початку опускаються руки. По суті, це вияв тієї ж самої споживачької психології — щоб все робилось, але тільки чужими руками.

Є ще один момент, може, більш характерний саме для нашої будови — проблеми тут настільки глобальні і масштабні, що було б несерйозним вважати, що на їх вирішення може вплинути «Комсомольський прожектор». Хоча з іншого боку, перш ніж про це говорити, треба було б спробувати. От ми і спробували... Весною з'явився випуск «КП», який сповіщав про безгосподарність, вкрай недбалу організацію роботи на деяких ділянках будівництва. Причому малюнки супроводжувались досить сміливими віршами на адресу керівників підрозділів. Випуск «Комсомольського прожектора», виві-

во, а якби не були названі прізвища керівників, чи згадали тоді б про необхідність складання актів? Чи може й справді це набагато важливіше, ніж безпорядки, які висвітлює «прожектор».

В серпні з'явився новий випуск «Комсомольського прожектора», присвячений найзобовіднішій, мабуть, на сьогоднішній день — спорудженню каналізаційно-очисних і водоочисних споруд. Справа в тому, що чехословацькі друзі вже збудували для наших трудівників дев'ятиповерхові будинки — хоч сьогодні всіляється, але не можна — не готові КОС і ВОС, які споруджує радянська сторона. Ось ми і вирішили побудувати випуск «КП» на контрасті — помістити фотознімки вже повністю обладнаних, комфортабельних квартир, але порожніх, і знімки з будівництва КОС і ВОС, які б пояснили, чому квартири досі порожні.

Мені взявся допомагати Юрій Бруси́н, заступник начальника виробничого відділу, який займається любительською фотографією. Хоча в таких умовах йому, мабуть, ще не доводилось фотографувати — вибиратись на прожекторській мачті, щоб зняти зверху ту чи іншу ділянку будівництва. Тоді ми ще не знали, що наші старання будуть даремними. Тільки не думайте, що на час випуску «КП» проблема вже вирішилася, — навпаки, до сьогоднішнього дня вона ще більше загострилася

що ті, до кого звертався «Комсомольський прожектор», не бачили необхідності в його виступі? Хоча на оперативках і нарадах нерідко лунають слова: «Де комсомол? Чому він не допомагає розв'язувати наші проблеми?»

Ось такими були наші спроби налагодити роботу «КП». Були й інші, організаційного характеру. Після того, як в «Молодому комунарі» в статті «Надії і мара» серед всього іншого говорилось про необхідність активізації діяльності «Комсомольського прожектора», ми з Віктором Зінченком вирішили скликати штаб. В назначений день і час ніхто не з'явився. Ситуація повторилася і наступного разу.

Де ж вихід? Терміново обрати до складу «КП» нових, ініціативних комсомольців? Але ж і інші «прожектористи», нагадаю, були не з пасивних... Поки що я повністю покладаюся тільки на власні сили, намагаюся зробити так, щоб люди помітили: існує така на будові «Комсомольський прожектор». Хоча це завдання — нікого з керівників не «образити» і разом з тим авторитет «КП» завоювати, — дуже й дуже нелегке. Погодьтесь.

К. КОВАЛЬ,
начальник штабу «Комсомольського прожектора» Криворізького гірничо-збагачувального комбінату окислених руд.
м. Долинська.

БЕРЕЖНО: НАЦІОНАЛЬНИЙ НІГІЛІЗМ!

Проблема, яка була поставлена в центр розмови на останньому пленумі обкому комсомолу (ідейно-моральне, патріотичне та інтернаціональне виховання молоді), потребує об'єднаних зусиль широкої громадськості. Тому цілком природно, що на пленум цього разу запросили і представників різних обласних організацій та установ, у тім числі — й письменників. Потреба консолідації, спільних точок дотику в роботі, — це вияв демократичного підходу до гострих проблем, що їх висував на порядок денний саме життя. Ідейно-моральне, патріотичне та інтернаціональне виховання, — одна з таких проблем.

На пленумі йшла зацікавлена, жива, конструктивна розмова. Різко поменшало казенщини. Комсомольці говорять про наболіле, говорять те, що думають. Інакше й не повинно бути: молодість, комсомол і мертві, шаблонні фрази — речі несумісні...

Сьогодні ми краще розуміємо, що в основі інтернаціоналізму лежать

зв'язки його тільки з афганськими подіями чи з допомогою братнім країнам. Давайте пам'ятати і про делікатну сферу міжнародних взаємин, яка вимагає інтернаціоналістських почувань.

Хотілося б продовжити цю думку. Чи всі можливості ми використовуємо для того, щоб краще знати, розуміти, відчувати історію й культуру свого народу — і народів братніх? Згадаймо, наприклад, що на філологічному факультеті Кіровоградського педінституту є ціле узбецьке відділення. А чи скористалися ми належним чином цією обставиною для того, щоб молодь Кіровограда і області більше довідалася про національну історію узбеків, їхню культуру, про сьогоднішній день республіки? У Кіровоградському льотному училищі цивільної авіації навчаються посланці 42 країн, — які можливості для взаємного пізнання! Є в області молдавські села, є євреї, болгар... Чи реалізується в комсомольській роботі весь потенціал можливостей для

розвитку мозаїки культур для протистояння безликій уніфікації, для повного вияву і задоволення інтересів і потреб різних національних груп населення? Думаю, що не сповна.

валосся й на обласному комсомольському пленумі, — що інтернаціональне немислиме без національного, що національна гордість — це не якась «красола», а складовий елемент радянського патріотизму. Нас дуже довго привчали до «безнаціонального» інтернаціоналізму. Дійшло до того, що навіть таку небезпечну хворобу, як національний нігілізм (забуття, ігнорування своєї історії, мови, культури, свого роду-племени) у нас часом плутають з інтернаціоналізмом. Чомусь ця пекуча тема — національний нігілізм — була зовсім обійдена на пленумі. Хоча в одній із резолюцій Всесоюзної конференції КПРС на неї звертається увага. Зрештою, саме життя змушує, зобов'язує нас думати про те, що частина нашої молоді (потрібно було б вивчити детальніше — яка саме!) погано знає вітчизняну історію, українську — особливо; не володіє рідною українською мовою і зневажливо до неї ставиться, не має належної культури

гусанівський: «Разом із вітрами національного почуття втрачається гідність людини — від неї можна почути хулу на адресу свого народу, своєї мови й культури...»

Найгірше, що на такі тенденції (а вони досить таки поширені, зокрема — в містах), ми все ще не звертаємо такої уваги, на яку вони заслуговують, відмахуємося від них. А буває, що й гордимось: мовляв, це ж добре, коли національне відстоює на другий план. Недооцінка національної самосвідомості, гірші дозрілість ставлення до неї все ще даються взнаки, про що сьогодні починають говорити наші письменники, філософи, соціологи, педогоги. Мабуть, нам погано дається діалектика. Мабуть, бракує нам у повсякденній роботі ясного розуміння тісного зв'язку інтернаціонального й національного, внаслідок чого і з'являється «інкубаторний» інтернаціоналізм, підхвалювання асиміляції української молоді з Кіровограда чи, скажімо, Олександрії.

Культура інтернаціоналізму вимагає і широкій загальної культури. Національний нігілізм живиться не тільки спрощенням, примітивним тлумаченням інтернаціонального як чогось безнаціонального, а й малокультур'ям, лінійно розуму й душі. Живиться він і тим, що в роки застою зазнала кризис українська мова, зачала українська естрада, у червоному поєдинку з чорнолицем різного калібру зазнала тяжких втрат національне кіно і національний театр. Рани (а вони ще зовсім свіжі)

треба. В тім числі й зусиллями комсомолу.

Розмова про інтернаціональне виховання на пленумі могла б бути, на мій погляд, ґрунтовнішою, предметнішою. А то що виходить? Це майже нічого не зробили, щоб «підлікувати» українську мову, — а вже чогось боїмося, оглядаємося, шукаємо «крайнощів», думаємо-гадаємо, як би це розширити сферу її функціонування, нічого не змінюючи...

У доповіді першого секретаря обкому комсомолу Павла Малого з приводу мовної ситуації було сказано небагато. От, мовляв, останнім часом почастилися дискусії про чистоту української мови (правильно було б сказати: про функціонування її повнокровне буття). Але не будемо, сказав доповідач, впадати в крайнощі, а то вже з'являються й паростки «національного шовінізму». Так і було сказано. Але що це таке — «національний шовінізм»? Що конкретно мається на увазі? Чи не данина це старій звичці, коли треба йти на світ божий, жупел націоналізму? (До речі, поряб уже перестати користуватися цим словом тоді, коли йдеться не про переконання, не про систему певних поглядів, а просто про культуру міжнародних взаємин. Те, що хтось когось назвав «хаклом», — це ще не шовінізм, а лиш малокультур'я і те, що хтось, із повагою ставлячись до інших мов, уболіває за долю української мови — це зовсім не націоналізм, а природний вияв націо-

Щоб «покінчити» з темою, П. Малий процитував слова з доповіді В. В. Щербинського на останньому пленумі ЦК Компартії України: «Ми будемо створювати всі умови для гармонійного, природного розвитку національно-російської двомовності і активного функціонування української мови в різних сферах державного, громадського та культурного життя».

Добре, але що конкретно означає в устах керівника обласної комсомольської організації оце «будемо створювати всі умови...»? Чому б до речі, з метою розвитку «активного функціонування української мови» сам пленум було не провести українською мовою? (Адже майже 90 процентів жителів Кіровоградщини — це українці!). Маю на увазі власне ведення пленуму і доповідь. А щодо виступів то кожен хай користується тією мовою, якою захоче...

Давайте будемо уважніше придиватися до реальних проблем. Так, інтернаціоналізм має двох «антиподів»: національну обмеженість чи виключність (вона може перерости в націоналізм чи шовінізм) і національний нігілізм.

У якому напрямку — сьогодні, в конкретній нашій ситуації — у нас більше реальних труднощів і загроз? Переконаннями, що національний нігілізм — це проблема номер один, коли йдеться про патріотичне та інтернаціональне виховання

Володимир ПАНЧЕНКО,
відповідальний секретар Кіровоградської організації

● Різко поменшало казенщини. Комсомольці говорять про наболіле, говорять те, що думають...

● Національна гордість — це не якась «красола», а складовий елемент радянського патріотизму. Нас дуже довго привчали до «безнаціонального» інтернаціоналізму.

почувань лежать повага (до себе й до інших), взаємна зацікавленість націй. Мені запам'яталося, як один з виступаючих (капітан Радянської Армії) зауважив: давайте не буде-

розвитку мозаїки культур для протистояння безликій уніфікації, для повного вияву і задоволення інтересів і потреб різних національних груп населення? Думаю, що не сповна.

міжнародних взаємин; впадає в те безпам'ятство, яке змушує згадати про класичних Іванів, «не поміняючи родства». Відбувається те, про що гучно сказав нещодавно зі сто-

ТИХЕНЬКО й спокійно за стінами Голованівського райкому комсомолу. Дякуючи географічному розміщенню району, сюди не так часто хтось навідується «з області». Жити, одним словом, можна.

У кабінетній тиші колись народжувалися комсомольсько-молодіжні колективи, як гриби після дощу. Скільки на сьогодні

записів, не зафіксували ж нічого й на папері. Ідемо до трудівників найкращого комсомольського - молодіжного колективу.

На дверях кондитерського цеху хлібозаводу висить наклеєний аркуш. Червоні літери, припорошені борошняним пилом, що витає в повітрі, сповіщають, що тут працює КМК.

— Попитайте це в нашого керівника, бо всі дані в неї.

Причину відсутності наочної агітації пояснили просто: проводили ремонт приміщення, от і зняли. А так — висіла. Ну а про комсомольську роботу теж сказали, що вона вся в праці.

Про товаришок Ніна розповідала охоче:

— У нас підібралися

— Оце б до чайку чогось свіженького, а то все одне і те ж печиво...

Наступного ж дня пішли до керівництва і запропонували: не лише можемо, а й хочемо випустити нову продукцію.

Директор хлібозаводу Петро Григорович Гейко, про якого говорять, що він дуже прихильно ставиться до молодих, пропозиції дівчат дав зелене світло. Після відомчої тяганини у кондитерському цеху запахло новими випічками: печивом «українським», «цілинним» «полюшко».

До дня ювілею Спілки — 70 річчій ВЛКСМ — трудовий колектив дав понад план 13 точок продукції. Шкода, лише, що про це не знали всі робітничі, через чий руки пройшли не те що сотні, тисячі а десятки тисяч отих понадпланових пряників.

Комсомольське життя, як пізніше стверджувала керівник цього КМК Наталка Муляр, у дівчат зводиться до роботи. Коли треба — вийдуть на суботник, на свято проведуть вечір. Комсомольське життя колективу? Робота — це і є для них спільчанським життям.

— Якби ваш КМК звався просто трудовим колективом, а не комсомольсько-молодіжним, навряд було б гірше з організацією праці, з виконанням виробничих планів? — Запитую Наталку.

Цього питання Н. Муляр не чекала. Можливо, воно її навіть і образило. Виходить же як: працюють, працюють і на тобі — прийшли сторонні люди та й майже стверджують, що в них — нічого нема. Є ж у них колектив!

Колектив у кондитерському цеху трудолюбивий. Ще б пак! Тільки що справді було б з ним, якби забрати два слова: комсомольсько-молодіжний?

— Якби не були ми комсомольсько-молодіжним, працювали б не гірше, ніж тепер, — відповіла Н. Муляр.

Після цих слів — німа сцена. Засовалася на стільці працівник райкому комсомолу Надія Дуброва, опустила очі додолу Наталка. Що ж виходить — колективу кондитерського цеху разом із вівіскою на двері прицепили і назву: комсомольсько-молодіжний?!

І це — кращому в районі.

Вини кондитерів у даному випадку зовсім не

має. Такий колектив на руках, як кажуть, треба носити. Їм би увагу районного комсомолу. Не таку кому комсомолу. Не таку лише, яка була дотепер: дадуть грамоту, інколи навідаються. Райкомівці казали, що зв'язок трикалі через Наталку Муляр. З дівчатами зустрілися вкрай рідко. Бо коли, будучи в цеху, ми запитали, хто з працюючих бачив у себе на виробничій представника райкому і чим був сприйнятий його прихід, знову побачили німу сцену. Вже третю.

За першу варто розповісти окремо.

Оксану Чернегу запросили в кабінет майстрів як групкомсорга комсомольсько-молодіжного колективу кондитерів. Так і представили її майстри:

— Групкомсорг! Розмовляючи з дівчиною помітили, що якось сухо і надто скупо вона говорить. Розхвилювалася, коли питали за спільчанську роботу. Все одні слова: «...робимо, стараємося... проводимо». А потім відбувся ось такий діалог:

— Оксано, що можеш сказати про внутрішню роботу?

— Яку? — перепитую дівчина. — Печемо, ось і все. Бувають інколи вечори...

— Ви, кондитери, відчуваєте різницю між тим, як жилося — працювалося раніше і тепер, коли майже рік, як ваш колектив став комсомольсько-молодіжним?

— Різниця велика. Ми молоді, отож і краще працюємо. Якби нас не організували в КМК, з роботою нічого б не змінилося. Виробничий план перевиконували і раніше. — Як ви створили КМК?

— Не знаю.

— Коли ж, ти Оксано, все-таки дізналася, що ви не просто якийсь там колектив, а КМК?

— Прийшла якась на роботу, бачу — висить табличка: «Тут працює КМК». Отоді й дізналася. Це було влітку.

— Як же так? Обрали

ж тебе групкомсоргом. Були збори. Можливо, забулося?

Оксана сказала відверто:

— Про те, що я групкомсорг, дізналася нещодавно з районної газети. От вам і комсомольське життя.

Можливо, дівчина б розповіла ще про свою роботу, комсомольське життя, але нашу розмову зупинили старші товариші, які побоялися Оксаниної правди:

— Йди, йди, Оксано, працюй. Вже пора. — Це припинила нашу розмову завідувача виробничою лабораторією Олена Михайлівна Щаблікіна.

— Адміністрація не лишає без уваги молодих трудівників, — говорив нам директор хлібокомбінату П. Г. Гейко. — Бува, спіткнеться людина, не відсторонимо, допоможемо і морально й матеріально. Є в нас чоловік, який побував за лозичин у в'язниці. Ми ж його взяли на роботу, закріпили наставника. Дбаємо про людей. А комсомол... Не видно в них такого вогнику, який повинен бути в нашій робочій молоді.

Що не видно комсомольської роботи і того, що в кондитерів не просто звичайний трудовий колектив, а КМК, підтвердила і Оля Смаженко, яка рік працює після того, як закінчила восьмий клас. Оля не знає, хто, як, коли і навіщо його створював.

Не знали цього і інші. Заступник заводу Голованівського райкому комсомолу Надія Дуброва вважає інакше — це бойовий, найкращий серед 19, що залишилися з 50 у районі, комсомольсько-молодіжний.

Ніхто не заперечує, звичайно, що колектив кондитерського цеху — прекрасний колектив. Але... Чи доречний тут епітет — комсомольсько-молодіжний?

Ю. ЯРОВИЙ, спецкор «Молодого комунара».

смет Голованівськ.

СОЛОДКІ ПРЯНИКИ

печуть дівчата кондитерського цеху на Голованівському хлібозаводі. Та не завжди їм солодко живеться.

годинішній день комсомольсько-молодіжних, перший секретар Голованівського райкому комсомолу Микола Животовський не знав.

— Десь з 19, хоч було за п'ятдесят, — говорить заступник заводу Надія Дуброва. — Залишилися найбільш бойові.

У папці, де зберігалися паспорти КМК, нічого особливого не було. Різні папірці, розкреслені від руки бланки. Звичайнісінька собі документація, яка повинна бути в кожному райкомі. Лише й різниці — повинна бути заповнена. Бо ж за кожною цифрою, кожним звітом стоять люди. Хто ж вони?

Якби хтось у тих паперах розібрався, йому б за життя можна ставити пам'ятник. В одних паспортах записані назви колективів, в інших подекуди зустрічаються групкомсорги. Записи востаннє поновлювалися десять місяців тому.

— Нам не сухі цифри потрібні! Нам потрібні живі справи. Ми їх маємо, — гордо заявила Надія Дуброва.

Ну, думалося, потрапив у негарне становище. Чого доброго, бюрократам обізвуть, мовляв, звик в папки заглядати, а не цікавитися людьми. Щоб якось пом'якшити свою «недоречність», прошу назвати комсомольсько-молодіжні колективи, де до ювілею Спілки молоді справилися із взятими соціалістичними зобов'язаннями.

— Це колективи хлібозаводу й райпобуткомбінату, — хвалиться завідувач організаційним відділом райкому комсомолу Володимир Вискребенцев. — Там така молоді, така молоді...

Конкретно — нічого. В пам'яті не тримали і, напевне, вважаючи, що працювати можна без

Заглядаємо з Надією Дубровою в цех:

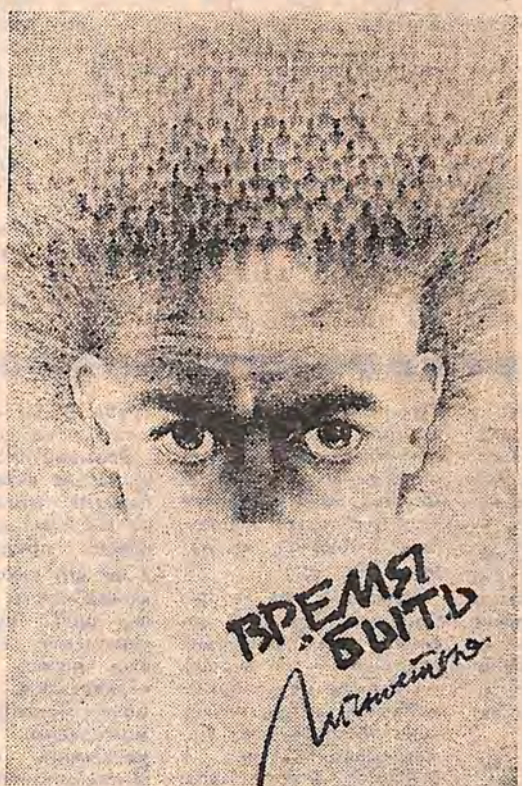
— Нема нашого майстра — сповіщають нам про відсутність Наталки Муляр. — Можливо, вона десь наверху, де адміністрація сидить.

Пішли й ми туди.

— Це за дівчат писати мете? — зустріла нас веселою гавіркою колега

дівчата, котрі все вміють робити. Приміром, коли треба підмінити один одного — це за просто. Кожна з нас володіє кількома суміжними професіями.

Було якось: повертаємося після другої зміни додому. Темно надворі, а настрій світлий. Це колись освоїли новий вид

На конкурс планатів «Перебудова і ми». На знімку: «Час бути особистістю». Тимошин О. Г. (м. Ташкент). Приз ЦК ВЛКСМ.

Фотохроніка ТАРС.

Н. Муляр Ніна Чернега, теж майстер кондитерського цеху. — За нас є що писати, бо оцими руками, — Ніна показала свої молоді, а вже в тріщинах, натружені долоні, — і місимо тісто, і фасуємо, розносимо, розкладаємо продукцію. — Скільки ж ви вже виробили продукції?

продукції — печиво «українське». Довгенько ми над цим морочилися.

Кондитери виготовляли печиво «віссяне». Воно теж на прилавках не залежувалося. Але ходять же по магазинах і ті, хто його робить. Зібрався якось на обідній перерві, а хтось візьми і кинь репліку:

Мої найкращі роки — комсомольські

Двадцять років разом з партквитком я зберігаю свій комсомольський квиток, який мені залишився на пам'ять після обміну комсомольських документів у 1967 році. Зараз мені 48 років, але я не втратив інтересу до справ спільчанської організації області і, звичайно, постійно передплачую з 1968 «Молодий комунар».

Раніше газета була, правду кажучи, «сіренькою». Тепер вона — цікаве, захоплююче видання. Нещодавно прочитав публікацію «З лав комсомолу вибула...». Хочу поділитися з читачами своїми враженнями.

Шкода, що так думає дехто з молоді про нашу Спілку. Скільки добрих починань на рахунок комсомолу! Аж образливо чути: «А що мені дає комсомол?». Так і хочеться запитати таких: що ж ви зробили для комсомолу?

організація, та ділом вона «не горить», існує, напевне, лише на папері. І не лише в нашому колгоспі. Чому?

Можливо, тому, що недостатньо уваги приділяють спільчанам партійні організації, а, можливо, і тому, що секретарів інколи не вибирають, а підбирають райкоми комсомолу. Часто секретарями обирають інструкторів по спорту. От і робота не проводиться на належному рівні. Звідси і пасивність, молоді зневіряються в добрих починаннях Спілки.

Вважаю, комсомолу треба дати більше прав. Тоді, на мою думку, буде менше таких спільчан, котрі кладуть на стіл комсомольські квитки.

Я працював п'ять років секретарем комітету комсомолу в колгоспі імені Чапаєва, маю грамоти за активну роботу серед комсомольців. І про ті роки згадую, як про кращі в моєму житті.

М. ГАРМАШ,

Поміркуй, Людмило!

Нас, учнів Олександрійського педагогічного училища, схвилювала стаття «З лав комсомолу вибула» (29 жовтня ц. р.). У ній йшлося про випускницю нашого училища Людмилу Кравець, яку виключили з комсомолу за неявку на Першотравневу демонстрацію.

Звинувачує вона в цьому кого тільки може — і директора училища Г. О. Дубівку, і завідувача дошкільним відділом Р. В. Ягоденко. Ми вважаємо так: ніхто в тому, що Людмила не змогла бути справжньою комсомолкою, не винен, окрім не самої. Людмила взагалі не хотіла бути в Спілці й раніше, мовляв, нема ніякої різниці — чи комсомолець ти, а чи ні.

Кравець стверджувала, що в училищі за роки її навчання не проводилося цікавих вечорів, що всі вони, якщо і були, то нецікаві. Але ж ці вечори повинні організовувати ми, а не директор чи завідувачі відділами. Отоді вони були б цікавіші. Комсомол — це передова молоді. Передового на цей час ми майже нічого не зробили.

В училищі ми навчаємося другий рік і скоро вийдемо з нього спеціалістами. Багато хорошого, повчального, потрібного ми внесемо з цих стін. Особисто нам живеться весело. Коли постаріємося, підготуємо цікавий вечір чи конкурс, а коли полінуємося, то захід пройде для «галочки». І ніхто в цьому не винен, тільки ми самі.

А на ті слова, що в нас дуже «лютий» директор, відповімо — це не так. Георгій Олександрович вимогливий, суворий та справедливий. Інколи й пожуриє, інколи справедливо зробить зауваження. Якщо цей лист надрукуєте, просимо від нашого імені помістити декілька рядків, звернених до Людмили:

«Людмило, ти вчинила негарно, поміркуй, будь ласка, над минулим, зроби висновки, поки не пізно. Адже ти виховуєш дітей».

РЕЗОНАНС

Зором художника

Іван Франко писав, що, побачивши вперше автора «Миколи Джері» — а сталося це в Києві, десь у середині 80-х років минулого століття, — він був уражений якоюсь дивною невідповідністю. У творах Нечуя-Левицького чулися розмах, життєва сила, енергія, отож і сам автор їхній уявлявся дужим, повним снаги кремезняком. А тим часом стояв перед тридцятилітнім Франком сухорлявий і слабосильний чоловік невеликого зросту, який «завжди жалувался на якусь шлункову слабкість, ходив помаленьку дрібними кроками і взагалі робив враження пташини, вродженої в клітці і привиклої жити в клітці, так що пустить її на волю повітря, то вона пофуркає, і назад вернеться до своєї клітки».

«Диспропорція між духовою фізіономією повістваря і людиною», що вразила Франка в його співрозмовників, поси-

«Хмари» (1871), у якому, відштовхуючись від творчого досвіду автора знаменитих «Батьків і дітей» І. Тургенєва і «Що робити?» М. Чернишевського, робить спробу показати «нових людей», які з'явилися на українському терені після скасування кріпаччини.

Час реформ 60-х років, зумовлених революційною ситуацією у Росії, відзначався активізацією прогресивних сил. У молоді, передусім студентства, посилювався інтерес до соціальних питань, пробуджувалася національна самосвідомість. Це було реакцією на подвійний — соціальний і національний — гніт з боку царського самодержавства стосовно українського народу. Сам І. Нечуй-Левицький в 1861 році вступив до Київської духовної академії, і був безпосереднім свідком того по-жвавлення, яке охопило різні суспільні верстви Росії. Рівесники майбутнього письменника (і, звичайно, він сам) читали журнал «Современник» Чернишевського

дів у світ окремою книжкою. Нещодавно його двічі підряд перевидали: він увійшов до першого тому двотомника письменника в серії «Бібліотека української літератури» (Київ, «Наукова думка», 1985) і до тритомного зібрання творів, що його цього року випустило видавництво «Дніпро» з нагоди 150-літнього ювілею Нечуя-Левицького.

«Нові люди»

Студент Київського університету Павло Радюк, представник «нових людей» 60-х років, з'являється вперше аж у другій третині твору. Перш ніж показати Київ 60-х, письменник «зазирає» в роки 30-ті. До «святого міста» прибувають тугі селяни-семинаристи, і в їх числі — Степан Воздвиженський та Василь Дашкович. Два колоритні типи з покоління «батьків» постають перед читачем на тому відрізку свого життя, полюсами якого є молодість і

систему денационалізації і обрусіння молоді. Знаряддя її — і запроваджена синадом безмежна «ротація кадрів», і такий спосіб організації освіти, коли учні гімназій, слухачі академії чи учениці інституту благородних дівочь начисто відчужувалися від рідного народу. Згадаймо хоч би провінціалок Марту й Степаниду (вони стануть згодом нареченими Воздвиженського й Дашковича): українське письмо для них — все одно що церковно-слов'янське; українська пісня — чужа; земляки-українці — «мужицтво» і «киргизи» (і — В. Д.); Шевченко — невідомий і незрозумілий поет... Трохи далі читач «Хмар» зустріне ще й такого покруча, як Терешко Бубка, — сільського парубка, який «пнеться в паничі, прилизується, маже голову лєм з каганця та курить люльку». Односельці для Терешка — «хэхли», не інакше.

Денационалізація веде до моральної убогості, — на цій думці автор «Хмар», схоже, стояв твердо. Цікаво читати, як Радюк і Дашкович, відкривши для себе українську історію, народну культуру й моральну мудрість, пісні, почуваються так, ніби вони «найшли Америку»!

Промінь надії проблизнувся для І. Нечуя-Левицького на самому початку 60-х років. Павло Радюк якраз і представляє тих «народовців», «націоналів», які захопилися ідеєю просвіти народу. Не раз ми чуємо запальні промови Радюка, його суперечки з міщанством, яке у простісінських твердженнях про українців як «опрічну» (окрему — В. Д.) націю і про їхню мову як мову повноцінну, гідну книговидавання й системи освіти, вбачають не що інше, як сепаратизм.

Уже в сучасників Нечуя-Левицького Радюк викликав двоїсте ставлення: герой «Хмар», по суті, обмежується промовами. Говорить він багато, а от за практичні справи береться лише наприкінці твору. Гуртує товаришів, щоб видавати книжечки для народу, щоб створити музей, народний театр... Мало? Ясна річ — особливо якщо мати на увазі передусім відчутний дефіцит практичних дій Радюка і вузькість його позитивної програми, відключеність її від соціальних змагань. У 70-ті роки минулого століття такий герой уже влаштував небагато. Але ж не забуваймо, що той Радюк, якого ми бачимо в романі, належить початкові 60-х, коли навіть просвітництво «культурників», «народовців» викликало (разом з іншими обставинами) валуєвський циркуляр 1863 року. Варто згадати й те, що в київських салонах Радюк — при всій обмеженості його просвітництва — дуже швидко здобув репутацію «тирана революції», «революціонера», через що й змушений був кинути Україну й податися на службу на Кавказ.

І. Нечуй-Левицький теж не захоплюється сліпо Радюком. Художник-реаліст, він показує одного з «нових людей» з усіма його слабкостями, часом навіть підсміюючись над юнацьким ідеалізмом і «народовською» наївністю Радюка.

У «Хмарах» письменник висловився і з приводу інших гарячих проблем часу — таких, наприклад, як активно обговорюване в 50—70-ті роки XIX століття «жіноче питання».

Не до кінця чітко уявляючи, що національна безправність українського народу є продовженням його соціального закабалення, він разом з тим подав у романі й такі картини, які свідчать про те, що «лихо давне й сьогочасне» має соціальне коріння. Загострена реакція на валуєвський циркуляр і все, що з ним пов'язане, призводила до певної прямолинійності характеристик і тенденційності у змалюванні деяких образів. Усе це відбивало ті суперечності, які характерні для демократичного світогляду письменника.

Тонке чуття правди, властиве цьому художникові-реалістові, завжди допомагало йому. Ось і в «Хмарах» його перо малює народне життя виразно й повнокровно, майстерність слова тут незаперечна. А українська природа в його особі знайшла неперевершеного живописця, — перечитайте лише опис степів на тих сторінках роману «Хмари», де оповідається про приїзд Радюка й Дашковича до рідних місць. І Нечуй-Левицький любив і любив, як мало хто, відтворити пад народного буття, передати красу й багатство живої мови, іронічним тоном сказати про людську суту, корисливість, марнослав'я, протиставити йому бачив передусім у моральному досвіді трудових людей.

Вісімдесят років прожив на світі Іван Семенович Нечуй-Левицький. П'ятдесят з них було віддано літературі. Письменник належав до тих високоталановитих і чесних митців, які жили в ім'я народу і словом своїм, як сказав поет, «протирали стежки для нащадків». Роман «Хмари», цей перший твір з життя української інтелігенції, як і вся творчість І. Нечуя-Левицького, — вагомий тому, доказ.

В. ДЕМИДЕНКО.

М. Кіровоград.

«КОЛОСАЛЬНЕ ВСЕОБІЙМАЮЧЕ ОКО УКРАЇНИ»

лювалася скромністю і, сказати б, непримітністю цього тихого й привітного чоловіка. Він не любив виділятися. Самотньо мешкав у маленькій — одна кімнатка й передпокії! — квартирі. Любив гарні, мальовані на картоні квіти і наклеював їх у великий альбом. Тим, хто його мало знав, видавався диваком-анакхоретом. Та, власне, ним і був.

А ось особливо цікава риса письменника, помічена Іваном Франком: уміння швидко й точно побачити характерні прикмети людини чи якоїсь речі, жадібно наситити свій «ясний зір» безліччю непомітних для іншого подробиць, ширший інтерес до простих виявів життя, замишування ними.

Недаремно ж Франко назве Нечуя-Левицького «великим артистом зору», «коласальним всеобіймаючим оком України». Всеобіймаючим — бо за сорок років літературної праці письменник зумів охопити зором художника цілі пласти життя українського народу. Якби всіх його героїв зібрати разом (уявимо собі таку фантастичну картину!), перед нами постала б Україна минулого і кількох попередніх століть, явлена «в особах». Кого тільки не зустрінеш на сторінках Нечуєвих творів! Тут і селяни, і студенти Київського університету, і літні мешканці порожніх «дворянських гнізд», і старосвітські батюшки та матушки, і молоді інтелігенти-народолюбці, рибалки й робітники цукроварень...

Недарма академік О. І. Білецький порівнював масштаб творчих замірів І. Нечуя-Левицького з «Людською комедією» О. Бальзака і «Ругоном-Маккарами» Е. Золя. Поле зору українського письменника було надзвичайно широким. Селянське життя від часу панщини до кінця XIX століття? Читайте «Дві московки», «Миколу Джері», «Кайдашеву сім'ю», «Бурлачку». Життя міщанства? Розгорніть комедії «На кожному яки» та «Голодному й опеньки — м'ясо», повісті «Причеп», «Хмари», оповідання «Чортяча спокуса», «Рибалка Панас Круть». Світ духовенства? Він блискуче розкритий у «Саросівських батюшках та матушках», «Афонському провідисвіті», повісті «Поміж ворогами». Інтелігенція, панство, чиновництво? Про них — ціла низка творів: «Хмари», «Над Чорним морем», «Навіжена», «Неоднаковими стежками», «Українська історія». Знову можна називати п'єси, повісті, романи: «Маруся Богуславка», «В диму та полум'ї», «Гетьман Іван Виговський», «Князь Єремія Вишневецький»...

Без цих художніх свідчень великого реаліста ми б гірше знали, уявляли, розуміли минулу епоху. Але класика — не музей, не «лавка древностей». Є в ній могутній моральний заряд, загальнолюдське начало, що пробивається до нас із часів минулих, є муки, боротьба, осяяння душі художника, його пошук відповідей на питання доби...

Хмари

І. Нечуй-Левицький не замикався на традиційних для української літератури «сільських настроях». Він був тим першим, хто в коло своїх героїв увів українського інтелігента. Після перших повістей («Дві московки», «Рибалка Панас Круть», «Причеп») Нечуй-Левицький пише роман

і Некрасова, сперечалися про роман «Батьки і діти» і про статтю Писарева «Реалісти», в якій твір Тургенєва розглядався на тлі суспільно-політичного і літературного життя Росії... З'явився — правда, ненадовго: 1861—1862 роки — перший український громадсько-політичний і літературно-мистецький журнал «Основа», який видавався в Петербурзі українською і частково російською мовами.

«Тоді був гарячий час в руській літературі, — згадував згодом І. Нечуй-Левицький. — Вийшов «Базаров» Тургенєва і критика на нього Писарева. «Основа» розворушила українські питання. Студенти були дуже цим усім зацікавлені, і змаганням не було кінця».

«Українські питання», що про них говорять письменники, стосувалися національного буття народу, зокрема, — розвитку української літератури і мови. Пошук відповідей на ці «прокляті питання», бажання щось зробити для вивільнення з-під царського залізного чобота національного гніту спричинили так званий «український рух» початку 60-х років. Але рух цей, кажучи словами О. І. Білецького, «ще не встиг, по суті, рушити, як на нього посилався град шовіністичних «заушень», а потім і урядових репресій. Валувський циркуляр 1863 року, з його грезівською тезою про те, що «ніякої малоросійської мови не було, немає і не може бути», і царський указ, підписаний в Емсі 1876 року, яким було фактично замкнено уста багатомільйонному населенню України, — досить відомі».

Тут важлива й ще одна обставина, на яку вказує академік О. І. Білецький: «Польське повстання 1863—1864 років особливо загострило безглузді розмови про український сепаратизм. Царський уряд рівно узявся за «русифікацію» всього південно-західного краю. У польській губернії і на Україну кинулись юрби «обрусителів», «панів ташкентців», за влучним висловом Щедрина».

Драконівська політика самодержавства не могла не викликати обурення і в передової російської громадськості. Шовіністичний азарт самодержця, в руках якого була ціла «тюрма народів», страх перед примарою українського сепаратизму і заворушеннями в «неслухняній» Польщі, були настільки великими, що навіть скромна просвітницька діяльність «нових людей», «українофілів» з Києва й інших міст України викликала негайну реакцію: утиски й переслідування посилювалися. Нездільні школи, в яких мав змогу вчитися грамоти простий люд, видання українською мовою книжок для народу, фольклористична й етнографічна робота, пропаганда знань і просвіти, — все це опинялося в лещатах заборон.

Ось із якої атмосфери народився роман І. Нечуя-Левицького «Хмари». Хмари — це «символ національногогноблення, символ темних сил, які намагаються денационалізувати українську молодість, відірвати її від рідного народу, перетворити на прислужників російського царизму, душителей української національної культури». Так писав один з кращих дослідників творчості Нечуя-Левицького, і його слова точно відбивають дух і спрямованість роману. У різні історичні часи цей твір здобувався на різні, подеколи полярні, оцінки; траплялося — надовго «забувався», не перевидавався, майже ніколи не вихо-

наближення старості. Воздвиженський — грубий, обмежений, кар'єрист і деспот. Він не приховує своїх шовіністичних настроїв стосовно українського народу і його культури. Дашкович же — обдарований інтелігент, захоплюється науками, з успіхом читає в академії лекції з історії філософії, стає популярним серед молоді. Цих двох персонажів письменник розводить по два боки за законами контрасту: що є в одного, того немає в іншого. Але Дашкович дуже швидко відходить від зрозуміння народного життя, занурюючись «в трансцендентальний світ філософії», у слов'янофільство, в «науку для науки». Через те в змалюванні його образу авторська симпатія змінюється гіркою докірливістю і навіть іронією.

Дашковичі, на жаль, небагато зробили для національного утвердження українського народу, його культури, й автор роману щиро жалкує з цього приводу. Його погляд тривалий час печальний і гіркий, як очі «праотця Ноя» та його синів в одній із сцен роману.

Що непокоїло, мучило письменника? Передусім те, що в умовах феодально-кріпосницького гніту, дійснованого царизмом і «рідним» українським панством, Україна стала «розритою могилою», якщо скористатися відомим образом Тараса Шевченка. Київ 30-х років у зображенні І. Нечуя-Левицького являє собою сумну картину запустіння, на всьому лежить печать «русифікації». Прославлений у XVII—XVIII століттях центр української освіти — Києво-Могилянський колегіум став духовною академією (тією самою, де на початку 60-х навчався й сам Нечуй-Левицький), але якою? «Давня академія Могили служила вже не Україні, не українському народові, а великоруському урядові, його державним планам». Не залишилося в ній духу ні самого Петра Могили, ні гетьмана Конашевича-Сагайдачного, ні української мови, якою колись писали свої вірші київські студенти. Запанувала схоластика, світські науки обкуталася теологією, зникла латина. «Великоруський синод», як те показує Нечуй-Левицький, ще раніше, ніж царський уряд, виступив як русифікаційна сила, і це давало свої невітні наслідки, тим паче, що «українські студенти ще не мали тоді ясного почуття національності».

І. Нечуй-Левицький показує моторошну

ШЕ три роки тому в Таллінні я переконалася не з прочитаного чи почутого, а на власні очі, що життя в Прибалтиці відрізняється від нашого значно більше, ніж, скажімо, у Молдавії, центральній частині Росії чи Білорусії. І нинішнього літа у туристичній мандрівці по Литві із заїздом у Латвію настроїлася помічати типові саме для цих республік прикмети.

На Вільнюський вокзал прибули о третій ночі, а забрати нас екскурсійний автобус мав аж о дев'ятій. Спати ніяк (хоч і висить рекламка: «Якщо вам ніде зупинитися в нашому місті, кооператива такої-то пропонує дзвонити по телефону...»), та й перша місцева особливість — кіоск «Кайті» — так і напрошується розглядати себе довго, але не надто. Кімнатні рослини в горщиках, живі у вазах, сухі ікебани — то ще що, а от крихітні кактусята найдивовижніших форм для звичного до наших магазинів юка — екзотика. Такий же магазин є і біля розташованого поряд автовокзалу. Оживають ці торгові точки з появою черги, але люди з букетами не відходять од кіосків, а підходять. Величезні оберемки троянд, гладіолусів, гвоздик, невеликі букетики невідомих квітів заносять усередину, один продавець тут же їх оглядає, сортує, дещо (але дуже рідко) позертає, розраховується, ставить ціну (доступну, «літню») — і деякі квіти не встигають і стебло у вазу вмочити, як із рук другого продавця переходять до покупця.

А от квітів на вулицях литовської столиці загалом мало — більше газонів із травою, кульбабками, конюшиною, наче десь на лужку. Навіть у дворах новобудов замість твердого покриття часто трава, і самі нові райони розкидані поміж пагорків і парків — не «окультурених» у розумінні заєфальтованості й атракціонів, а просто культурних чистотою і доглянутістю.

Слово «доглянутість» напрошується буквально до всього, що пропливало за вікном автобуса. Дереза, луки, дороги здавалися щойно вимитими, ніде ніяких розвалених споруд, будівельного сміття, відходів індустрії...

Пізніше я довідалася, що сприяє цьому клімат: за день може пройти кілька невеликих дощів, близько підходять грунтові води, тому-то густа трава; чимало хуторян мають свої копанки. Тому-то багато корів — їм є що їсти і пити, витолочених місць зовсім немає. Забігаючи наперед, скажу, що на зворотному шляху я визначила, що ми вже за межами Литви, по розораній бульдозерами землі, недбало скиданих у купи колах, безгоспінній арматурі...

Містечко Зарасай (перекладається приблизно як «джерний край»), де ми жили, і в його околиці йменувався в путівці Литовською Швейцарією, що викликало поблажливу усмішку: що за Швейцарія на рівнині, яєно для красного слівця пишуть. Але... П'ять озер, довкола Зарасай, інші п'ять озер, які видно з Льодової гірки (її так назвали тому, що колись місцеві жителі узимку ховалися там від напасників; лили на схили воду, вона замерзала і на вершині ніхто не міг дістатися), дика малина в лісах, незрівнянно смачніша від садової, полуниці, за формою, кольором, смаком і ароматом схожі на наші досить віддалені, екзотична для нас чорниця, від якої зуби пишавіються синіми

кілька днів... Це прекрасно без усяких порівнянь.

Місцева жителька у відповідь на наше захоплення литовськими лісами розказала таку історію. Її чоловік повів за грибами дівчину-туристку. Ходили-ходили, коли він дивиться, що дівчина сіла на пені і плаче. Думав, стомилася, а вона й каже: «Дядю Йонасе, від радощів плачу. Спасибі вам, що показали ліс. Я все життя прожила в Астрахані й не думала, що є таке чудодивне на світі»...

Показали нам в одному з лісів тисячолітнього дуба. Бідолаха підпертий колодами, дупла забиті бляхою

ше. У німецькій церкві Петра і Павла на Неаському проспекті у Ленінграді — басейн. Через місяць після цієї подорожі я була в Рязані, оглядала чудозий кремль, що реставрується. А на околиці цього міста — Дягілево — у церкві, що зробила б честь будь-якому історичному архітектурному комплексу, всередині лежать пестициди, а на даху росте бур'ян... Та що там Рязань — маємо в Кіровограді таку саму Покровську церкву на Ковалівці!..

У зарасайському костелі людей не дуже багато, в основному старенькі, люди середнього віку, кілька

бачити й невеликі басейни та альпінарії з фонтанчиками.

Дерев'яні композиції у красназвочному музеї Рокішкіса (колишня садиба польсько-литовських графів) не йдуть ні в яке порівняння зі скульптурами «на повітрі». Тут на казкових деревах цвітуть дерев'яні квіти, сидять дерев'яні птахи, а обличчя дерев'яних медонн не повторюють жодного канонічного лику. Автор цих чудес Л. Шяпка ніколи не вчився ремеслу різьбяр. Він не мав сім'ї, жив у родині брата, а коли той помер, дуже засмувався. Вдова

са запам'ятовується не тільки оглядом міста, а й розмовами з гідями. До міста групу супроводить молода дама. «Ви з Кіровограда? І я з України. Ви знаєте, у нас готуються екскурсії різними мовами, можемо й українською. Але ваші майже завжди кажуть: ведіть російською. А у білорусів, наших і ваших сусідів, узагалі майже не почуєш їхньої мови».

По Даугавпілсу возить сам директор бюро подорожей та екскурсій. Не тільки розказує, а й питає. «От у латишів є свято Лі-го, коли вночі молодь ку-

комусь щось пропонували. Хоча там, де ми бували, розмовляють здебільшого литовською, і кількісно тут переважають литовці. Однак у Зарасай на стенді (щось на зразок «Не про-ходьте мимо») у списку з десятка п'яниць лише два литовських прізвища, інші цілком слов'янські.

«Халляндією», почувши українську мову, нас усе ж обізвали — особа в поїзді, з тих, що вже давно не молоді, але молодіться. Розмовляла вона виключно російською без акценту і їхала з Калі-града.

Я привезла з собою один із липневих номерів литовської молодіжної газети «Комсомольская правда». «Надзвичайно важливе питання про оголошення литовської мови державною...» «Представники інших національностей, котрі постійно живуть у Литві, можуть довести свій інтернаціоналізм, тільки вивчивши місцеву мову і користуючись нею в повсякденному житті, «Жоден народ не може вважати себе культурним, не поважати і не вміючи цінувати культуру інших народів»...

Культуру, історію народу, не кажучи вже про мову, не осягнеш під час туристської мандрівки. Хороший помічник тут — друковане слово. Останні номери латвійської російськомовної комсомольської газети «Советская молодежь» від першої до останньої сторінки пронизані такими фразами, які процитувала вище. В Латвії міжнаціональні стосунки викликають більше занепокоєння, ніж у Литві, бо в Латвії йдеться до того, що латишів уже менше, ніж представників інших національностей, багато з них так звані економічні мігранти. Уже прийнято постанову надати латиській мові статусу державної, створено Народний фронт Латвії, обнародовані його документи, у чомусь дискусійні, незвичні, але в них очевидне одне: турбота латиського народу про збереження свого національного обличчя. Уже тією ж газетою опубліковано обговорення цих документів, різні, часто полярно протилежні думки читачів із цього приводу. Серед них є пропозиції про встановлення громадянства Латвії, створення національного олімпійського комітету, відновлення колишньої національної символіки тощо. Тією ж газетою було оголошено, що передплата на «Советскую молодежь» за межами республіки заборонена. Редактор газети А. Блінов пов'язав це з тим, що «СМ» вмістила інтерв'ю з Б. М. Ельциним і постійно дає інформацію про діяльність Народного фронту. Ініціатори таких «заходів» із передплатою (заборону на неї вже знято), певно, ставили за мету загнати інформацію про процеси в прибалтійських республіках за недоступні жителю інших республік кордони. Та рівень нашої свідомості, сподіваюся, уже не той, щоб заціклювати свій інтерес до Прибалтики на гострові шпильях, льодовиків, ландшафтах та крамничках каунаської Лейсвалей.

НЕ ТІЛЬКИ ЛЬОДОВИКОВІ ЛАНДШАФТИ

На знімку: інтер'єр костелу Святої Анни у Вільнюсі.

школярів. «Комсомольський вік» представлений тільки туристами.

Придбала там дві листівки із серії «Міста Литви» — «Зарасай» і «Рокішкіс». Логічно допустити, що така друкована продукція могла б показувати найкраще, що є в цих містах, та ні — звичайні вулиці, які побачили у більшості райцентрів. Найкраще ж (крім природи й повітря), там і там — костюл. У Рокішкісі він одночасно й музей. Особливість його — не тільки унікальні скульптури, фрески, дерев'яні амвони, а й особлива червона цегла як будматеріал. А знаменитий костюл Святої Анни у Вільнюсі та Будинок Перуна у Каунасі — зі ще червоною, такою, крім Литви, мабуть, немає більше ніді.

Рокішкіс — батьківщина Я. Смушкявічюса, легендарного героя іспанських інтербригад генерала Дугласа, пізніше незаконно репресованого. І Зарасай батьківщина героїні — Герої Радянського Союзу Маріте Мельніскайте. Є в місті її музей, де боляче шкрябнули слова екскурсовода про те, що прах партизанки перешовили в кілька разів, поки не знайшли місце, де пам'ятник буде гарно оглядатися і де зручно проводити паради...

Характерна ознака литовського пейзажу — дерев'яні скульптури. У Литовському національному парку їх ціла алея — в основному персонажі (часом комічні) народних переказів і легенд. Трапляються подекуди перероблені зі старих стовбурів статуї біля приватних будинків. До речі, багато місцевих особняків двоповерхові, без огорож і квітників — у палісадниках декоративна зелень, можна по-

брата дорікнула: «Ніж слюзи лити, краще б зробив братові пам'ятник на могилу». Перший хрест не вийшов, але кепкування тільки підохотили початку-ючого (на схилі літ) майстра. Далі він творив уже тільки шедеври, більшість яких присвячував пам'яті брата.

Каунаський так званий Музей чортів не дуже вразив через товстотечу в залах і виділені 20 хвилин на огляд. На центральній площі спостерігаємо, як у колишню ратушу, що зветься тут «Білий лебідь», заходять женихи з нареченими; поряд нам показують споруду — відділення зв'язку, звідки можна послати знайомим листівку із штемпелем, на якому силует диліжанса і напис «Старовинна пошта». Як на гріх, саме сьогодні тут вихідний.

Однією з моїх найулюбленіших книжок ще з дитинства був «Король Матіуш Перший» польського письменника Януша Корчака. Про згаданий там Дев'ятий форт Смерті я подумала, коли нас повезли в каунаський Дев'ятий форт — напівзідмуну тюрму, звідки втекла від фашистів до партизанів група в'язнів. Вони потроху крадькома просвердлювали дірочки в металевій брамі, поки не утворився прямокутник, його вийняли. По снігу йшли в просторах, щоб не побачив вартувий. На стінах камер — написи польською, литовською, російською, французькою мовами. Один із карцерів — під металевими сходами. В'язнів у дерев'яних чевреках, що йшли по них, примушували щосили тупити ногами, і тоді арештант у карцері божеволів від стукотиння...

Екскурсія до Даугавпіл-

пається, палить вогнища, кидає квіти у воду. А у вас є щось подібне? — «Івана Купала». — «Так. А у туристів із Росії скільки не допитується — не знають, чи є...». І ми не знаємо... Оглядаємо старовинну фортецю з мурами, валами, ровами. «А у вас є щось подібне?». Є у нас свої «вали», та невелика вітха розказувати, що майже не видно їх за гаражами та сміттям... «У Даугавпілі латишів 15 процентів, решта — представники інших національностей, здебільшого росіяни. Литовців — один процент, ми в Прибалтиці в основному живемо у своїх республіках. Латиських шкіл у місті дві з двох десятків, більшість населення розмовляє російською. Ми з водієм говоримо литовською, вибачте нас — ми обговорюємо маршрут. А у вас якою мовою говорять?» А у нас (в Кіровограді, зокрема) таке ж співвідношення російських і національних шкіл, як у Даугавпілі, і багато з нас говорить недосконалою російською і переключеною українською...

До поїздки мені доводилося чути застереження: у Прибалтиці не люблять, хто говорить по-російськи, можуть не озватися на звертання, позитивніше реагують на українську, а в магазині тим, хто попросить товар своєю мовою, можуть подати з під прилавка. Я цього не помітила. Перехожі завжди відповідали на запитання. І з під прилавка, загалом такого ж не дуже щедрого на гарні товари, як і наш (винятки: хороший трикотаж, смачні плавлені сири і молоко — тут корови і по 7 тисяч кілограмів на рік молока дають) теж не бачило, щоб

ВІДХИЛИВШИ МАСИВНІ ДВЕРІ

Це була зустріч, до якої цілком підходить визначення: вперше в історії міста. Справді, донедавна ці масивні двері в старосвітському особняку на центральній вулиці обласного центру були зачинені для цікавих. Нині ж часи міняються, відбуваються зміни і в цьому ві-
снці року двері розташованого в будинку УКДБ УРСР по Кіровоградській області муніципального управління КДБ із комсомольським активом виробничого об'єднання по сілках «Черво-
на зірка», на яку були запрошені й журналісти обласного центру.
Чи була ця зустріч досить невимушеною, чи вистачало на ній з обох боків відвертості, чи була вона, нарешті, проблемною і діловою? Мабуть, важко однозначно відповісти на це за-
питання, та й не хотілось би все зводити до безапеляційного «так» або «ні». Найкраще, мабуть, просто розповісти про побачене й почуте того дня.

ОТЖЕ, все почалося з екскурсії по му-
зею. Екскурсовод музею УКДБ, ветеран
органів державної безпеки В. І. Чиченко
розповів їй ґрунтовно й докладно. А потім гос-
тін запрошили до розмови за чашкою кави.
Що послужило формальним приводом для
такого, прямо скажемо, небаченого в цих сті-
нах? Із цього, власне, й почав розмову за-
ступник начальника УКДБ Е. П. Левицький.
Працівники комітету теж уважно читають
пресу, в тому числі й «Огонь», у 39-му но-
мірі якого за цей рік опубліковано листа
мешканця О. Фішера, а в ньому й такі слова:
«Виявляється подив і повне мовчання людей,
контраст професією належать до КДБ: жодної
згадки публікації, жодного виступу в газеті
(хоч «Аргументи і факти»), у журналі, по-
раді». Отже, запропонував присутнім Е. П.
Левицький, давайте спілкуватися.

З розповіді Е. П. ЛЕВИЦЬКОГО про ха-
рактер роботи КДБ:

— Як повідомив у недавньому інтерв'ю
«Правда» голова КДБ СРСР В. М. Чебриков,
за останні 2,5 року в нашій країні викрито 20
актів іноземних розвідок. Як правило, це
радянські громадяни, котрі мають доступ до
державних таємниць.

Чи були люди такого стибу в нашій об-
ласті? Знаємо два випадки, коли наші гро-
мадяни спробували самі «вийти на ЦРУ» з
малою передачею секретних даних. Один з
них — з Устинівського району, який, допус-
каючи, що ворожою розвідкою цікавлять певні
дані про відомі йому з армійської служби
військові об'єкти, намагався встановити контакт
через посольство США у Москві; другий —
олександрієць, теж виявив подібну «ініціати-
ву».

Тим, служба державної безпеки не дала їм
даних до здійснення злочину. У цьому, до ре-
чі, виявилася одна з важливих гуманних
функцій КДБ сьогодні.

Займається УКДБ також попередженням
й інших особливо небезпечних злочинів. Що-
решт в області трапляються випадки анонім-
них погроз депутатам, партійним та держав-
ним діячам. Запобігти у такому випадку
можливого терористичного акту — одна з
функцій служби державної безпеки...

ЗАПИТАННЯ: Що змінилося в роботі КДБ
останнім часом?

ВІДПОВІДЬ: Суттєві зміни є. Якщо за ча-
си Сталіна, та й довгий час після нього, вва-
жалося, що ворог оповівся всередині країни
і його опір з будівництвом соціалізму зростає,
то в середині 60-х років почалося зміщення
акцентів. Головне спрямування нині — проти
ворожих дій ззовні. Нині, як уже було ска-
зано, ми маємо запобігати злочинам проти
держави і, що особливо важливо, при цьому
в своїх діях суворо додержуватися ви-
сокої соціалістичної законності.

ЗАПИТАННЯ: Ваше ставлення до екстре-
мистських релігійних об'єднань?

ВІДПОВІДЬ: Органи державної безпеки
не борються проти релігії і релігійних об'єд-
нань — ведеться боротьба проти антидержав-
ної діяльності під прикриттям релігії.

ЗАПИТАННЯ: Чому, на вашу думку, де-
які люди виїжджають за кордон? Мабуть, їх
слід вважати ворогами?

ВІДПОВІДЬ: З території Кіровоградщини
виїжджає щороку невелика кількість людей
у ФРН, Ізраїль та інші західні країни. При-
чина здебільшого така: воз'єднання сімей.
Звичайно, що ніяких причин вважати таких
людей ворогами немає. Адже, як правило,
більшість їх після виїзду ворожої діяльності
проти СРСР не веде... Виїжджають з Кірово-
градщини і в соціалістичні країни. Здебіль-
шого це дітвара, котрі виходять заміж за іно-
земців. Треба також брати до уваги: далеко
не всі з тих, хто виїжджає, втрачає радянське
громадянство.

ЗАПИТАННЯ: Чи бувають у вашій роботі
помилки?

ВІДПОВІДЬ: Був час, коли засуджували
без суду й слідства (приводом для запро-
вадження цього стало вбивство С. М. Кіро-
ва). Нині ж суд обов'язковий. Бувають брех-
ливі сигнали. Але наше завдання — перевіри-
ти їх, не завдаючи людині зайвих клопотів.

ЗАПИТАННЯ: Чи правда, що в усіх ту-
ристичних групах, які виїжджають за рубіж,
є працівники держбезпеки?

ВІДПОВІДЬ: Ні, неправда. Правда, бу-
ває, що туристами іноді стають і працівники
комітету держбезпеки.

ЗАПИТАННЯ: Чи прибилося у вас ро-
боти в пору гласності?

ВІДПОВІДЬ: У деяких випадках гласність
навіть полегшує наше завдання, особливо
коли йдеться про необхідність встановити
істинну у зв'язку із заявою про чийсь ворожо-
дійльність. До анонімок ставимось однозначно:
ми їх не перевіряємо. Звичайно, гласність
вимагає від нас і тоншої, інтелектуальнішої,
так би мовити, роботи, адже наша «груба»
робота теж може стати надбанням гласності...

Варто додати, що нині готується проект
Закону про державну безпеку і Положення
про органи державної безпеки. Вони будуть
опубліковані в пресі, тож тоді кожен зможе
не просто ознайомитися з ними, але й внести
свої пропозиції щодо їхнього вдосконалення...

Отже розмова відбулася в один із остан-
ніх днів у приміщенні УКДБ в Кіровограді.
Ми переповіли її дещо фрагментарно. А йшло-
ся і про такі моменти діяльності комітету, як
пільги для його працівників, як підбір кадрів
для роботи в органах держбезпеки, характер
фізичної підготовки, освіченість, потреба в
скороченні штатів тощо. Останнім прозвучало
запитання про те, чи можливі такі самі
зустрічі в майбутньому? Ось відповідь на
нього:

— Практично завжди, коли такий інтерес
появиться.

Наш кор.

КОНТРОЛЬ ГЛАСНІСТЬ ЧІЄВІСТЬ

«ЩО ЗА СЛОВОМ «ТРИВОГА»?»

Інтерв'ю під таким заголовком було надруковано у номері «Молодого ко-
мунара» за 7 жовтня ц. р. Йшлося про задаєні екологічні проблеми облас-
ті й, зокрема, про ту шкоду, якої завдають природі підрозділи агропрому.
Відповідь на критику надіслав голова Агропромислового комітету Кірово-
градської області В. С. КРИВИЙ. Він повідомив:

— Публікацію обговорено на виробничій нараді спеціалістів комітету, кри-
тику визнано правильною. Намічено додаткові заходи по поліпшенню еколо-
гічної обстановки.

Нині більш як на 700 тисячах гектарів проводяться протиерозійні заходи.
Планомірно розширюється рекультивація земель. Крім того, на охорону й ра-
ціональне використання угідь направлено понад мільйон карбованців дер-
жавних капіталовкладень. Починаючи з нинішнього року, Кіровоградський фі-
ліал інституту «Укрземпроект» документує на внутрігосподарський земле-
устрій розробляє з контурномеліоративною організацією території. До 1990
року таку організацію передбачається впровадити на 30 тисячах гектарів.

Упорядковується використання засобів хімізації сільського господарства.
Віднині вони надходитимуть тільки згідно заявок. Проводиться облік залиш-
ків отрутохімікатів у господарствах. Після відповідного аналізу буде виріше-
но питання про подальше їх використання (або знищення). Посилено кон-
троль за вмістом нітратів у продукції рослинництва. Цього року одержано об-
ладнання для восьми контрольних лабораторій. У зв'язку з цим аналізів за
цей рік зроблено вдвоє більше, ніж за попередній.

ПМК № 1 тресту «Кіровоградсільбуд» усунуто недоробки на очисних спо-
рудах Кіровоградського заводу м'ясоквістового борошна. Споруди здано в
експлуатацію. Взятو під особливий контроль хід спорудження очисних споруд
в селі Соколиці Кіровоградського району, які стануть до ладу в першому пів-
річчі наступного року. Будівельні роботи на очисних спорудах Сагайдацької
птахофабрики завершені, їх буде введено в дію після закінчення наладки
устаткування.

Питання поліпшення охорони навколишнього середовища обговорені та-
кож на засіданні колегії Агропромислового комітету 2 вересня, за здійсненням
намінених заходів встановлено постійний контроль.

ПІД таким заголовком
15 жовтня 1988 року
в «Молодому комунарі»
був опублікований кри-
тичний матеріал. У ньо-
му йшлося про продав-
ців магазину № 4 вій-
ськторгу, які прихову-
вали імпортні товари. Га-
зета отримала відповідь
від начальника військ-
торгу № 825 В. П. ЖУ-
КОВА:

«Імпорт ділять продавці?»

«Повідомляємо, що
факти, наведені в публі-
кації «Імпорт ділять
продавці», підтвердили-
ся. Порушення правил
радянської торгівлі ста-
лися через калатне став-
лення до своїх обов'яз-
ків завідувача магази-
ном № 4 військторгу
Г. О. Гончаренко і про-
давця цього магазину
Т. Н. Коршунової. За по-
рушення правил радянсь-
кої торгівлі наказом по
військторгу від 31.10.
1988 р. Г. О. Гончаре-
нко і Т. Н. Коршунової
оголошено догани. Вони
позбавлені 100-процент-
ної преміальної доплати
кожна.

Дану публікацію обго-
ворено 20.10.1988 р. на
виробничому засіданні з
керівниками підприємств
торгівлі, громадського
харчування і побуту вій-
ськторгу.

38 ПРИЗВИЩ «ТА БАГАТО ІНШИХ»

стояло під коротеньким листом із с. Гарманівки
Компаніївського району: «Кожної суботи ми їдемо
додому, щоб допомогти батькам і весело прове-
сти свій вільний час. Але коли приходиш до будин-
ку культури, нічого там нема, з боку завідувача
БК не проводиться ніякої роботи для культурного
відпочинку молоді села»...

Ми направили скаргу на розгляд у відділ куль-
тури Компаніївського райвиконкому і одержали
звіти відповідь:

«На колективний лист молоді с. Гарманівки, яка
проживає в м. Кіровограді, відділ культури рай-
виконкому повідомляє, що в будинку культури
с. Гарманівки працює директором Павло Наталія
Миколаївна, яка має спеціальну освіту. Досить час
у будинку культури не було баяниста, що нега-
тивно впливало на проведення масових заходів.
В даний час в Гарманівському СБК працюють гурт-
ки художньої самодіяльності, аматори яких — по-
стійні учасники районних оглядів та районних свят.

На засіданні ради відділу культури по культу-
рному будівництву у вересні заслуховувалося пи-
тання роботи Гарманівського СБК по виконанню
постанови ЦК КПРС «Про заходи по покращенню
використання клубних установ та спортивних спо-
руд».

Дуже прикро, що молодь села, яка проживає в
місті Кіровограді, участі в художній самодіяльності
не бере. У місті, мабуть, більше діє культурних
установ, де молодь може провести свій вільний
час, а не, приїхавши в село, ждати, щоб 2 пра-
цівники будинку культури організували їм відпо-
чинок. Зав. відділом культури К. С. МУНТЯН».

Молоді люди писали ще й таке: «БК працює
тільки в той час, коли вигідно завідувачу». У від-
повіді з відділу культури цей момент ніяк не про-
коментовано. Він викликає й інші питання: як ав-
тори листа можуть знати, коли «вигідно», якщо
бувають у селі лише по вихідних? Неясно також,
якого дозвілля вимагають молоді. Їх, очевидно,
не влаштовують виступи гуртківців, про які йде-
ться у листі К. С. Мунтян, тоді що потрібно? Чи й
гуртківці виступають не в себе в селі, а лише в
районі? Чи тільки по святах? Теж незрозуміло.

(Фотохроніка ТАРС).

20-річчя встановлення пограблених за ініціативи від-
начити в наступному році Нойбанденбург у Соціалістичній
ФРН. У місті Нойбанденбург, який знаходиться на
кордоні з Польщею, встановлено пам'ятник на честь
жовтневих подій 1918 року. У місті Нойбанденбург
знаходиться пам'ятник на честь жовтневих подій 1918
року. У місті Нойбанденбург знаходиться пам'ятник
на честь жовтневих подій 1918 року. У місті Нойбан-
денбург знаходиться пам'ятник на честь жовтневих
подій 1918 року. У місті Нойбанденбург знаходиться
пам'ятник на честь жовтневих подій 1918 року.

З ГЕОМЕТРІЇ

Білявий хлопець у розслабленій позі підпирав одвірок.

— Тільки, ти що тут робиш? Тебе що, вигнали з уроку?

— А-а-а, — з досадою махнув рукою хлопець, — піш-ш-шов він... — А коли завуч спробувала спитати ще щось, швидко зібрав пакет з підручниками на підлогу і вискочив зі школи.

Так почалося моє знайомство з класом, представниця якого за півгодини до того вручила лист із 44 підписами: «Скарга в «Молодий комунар», хотіли відправити поштою, але раз ви тут, то передайте».

Раз я тут, то чого ж передавати, давайте розбиратися на місці зі скаргою на вчителя. Ось якраз його урок, і він не заперечує, щоб прочитати листа перед 9-Б.

«...У нас постійно виникають конфлікти з нашим учителем математики Остапенком Г. К. Він уже не перший рік занижує оцінки за відповіді всім учням, незгодним з його думкою і тим, хто не відвідує гурток математики. Хочемо спитати у вас: чи можуть взаємини учителя з учнем впливати на оцінку знань учня?»

При здачі екзамену з алгебри за 8-й клас Остапенко Г. К. примусив усіх слабких учнів, у котрих в екзаменаційних роботах стояла оцінка «3», переписувати, бо сумнівався в їхніх знаннях. Хоча він був присутній лише на другій частині екзамену і не робив нікому зауважень з приводу списування»...

Клас слухав дещо ліниво (очевидно, багато хто був знайомий зі змістом листа), а Григорій Кирилович — незворушно. Так же спокійно і рівно він сказав:

— Не думайте, що як ви раз відкрили рот, то це вже «четвірка». Методика оцінки знань учить: «п'ятірка» ставиться лише за стопроцентно точну відповідь, 99 процентів — уже «4», 80 — «4». Нижче — «3». А нижче 50 процентів — «2». У математиці немає відповідей «так» і «ні» — все треба довести, обгрунтувати. Я 23 роки так працюю і не думаю, що занижую оцінки. Ви не розумієте, що вам потрібні знання, а не оцінки.

Е-е, Григорію Кириловичу, а ви забули про конкурси атестатів, які то

вводять, то відмінюють, забули про золоті медалі, які дають пільги при вступі до вузу у яких із твердими «четвітками» і відповідними їм доцільними знаннями не побачиш? Я так подумала, але вголос не сказала. Вчитель щодо знань по суті правий... Але ж ось 44 учні письмово стверджують: занижує постійно...

— Підніміть руки, — прошу дев'ятикласників, — кому Григорій Кирилович занижував оцінки?

Пауза. Переглянулися. «Хи-хи!» — і знову тиша. Рука. Раз... два... Шепіт. «А ти!». Ще мовчання, ще руки, Все. П'ятеро.

Скористаємось принципом Григорія Кириловича: обгрунтуйте!

О. Холявицька, В. Токмовецька, І. Котляренко, О. Ткаченко, В. П'ятиго (по черзі і наперебій): «Присікується, питає на кожному уроці. Вчора викликав довести нову теорему, я довела, а він зразу задачу по теоремі. Каже, я не уважна... То тоді «двійку» з поведінки треба ставити, а не з геометрії! Коли питають по новому матеріалу, то ставлять звичайно крапку, а не «двійку». Я відповіла ту задачку, що й Віта, їй «4», а мені «3»...

С. Білогор (після всіх): «Ми в класі посперечалися з Григорієм Кириловичем, і він мені наступного дня поставив «двійку», хоча вільно можна було ставити «трійку».

Григорій Кирилович: «Може, я й неправий був, що поспішив поставити оцінку за задачку по новому матеріалу. Але згадайте, як ви себе поведили на уроці, скільки було записів зроблено у щоденники... А деякі екзаменаційні роботи справді не тягли на «три»...

Клас знову озвався ображенням «А ви... А ви...».

Присутня при «розборі» класний керівник О. М. Мехеда рішуче втрутилася:

— А якби оце я та інші вчителі стали згадувати усі завдані вами прикраси, тоді що було б?

Справді, який би список «спогадів» набрався в педагога, котрий один, а учнів — он скільки?

Продзвенів дзвінок, але відчувалося, що ще не вся пара випущена. Ми продовжили «мітингування» після уроків у шкільному дворі. Підійшов вигнаний з класу Толя, ще один хлопець у спортивному трико, зі щетиною на щоках, колишній учень Григорія Кириловича. Ці двоє говорили про математику найбільше і найдовше, і все сказане зводилося до «Та я б йому... Та я б його...» Підійшли хлопці й дівчата з інших дев'ятих класів, теж згадали: «А він мені колись... А пам'ятаєш, я сказав...»

— Він у нас класний керівник, ми готували вечір, так він не поміг...

— Ха-ха, — іронічно глянули кілька чоловік на скажника, — то ж і добре, що не втручався, що самі все влаштували, як хотіли...

— Ну, а предмет свій Григорій Кирилович знає, доступно пояснює!

— Добре знає і пояснює гарно! Чи вичерпався цими розмовами конфлікт? Ми потім говорили з ди-

ректором Помічянської СШ № 2 В. Д. Степановою, завучем Л. І. Седельниковою, організатором позакласної роботи Т. В. Абушенко, секретарем парторганізації Г. Т. Бойко.

— Розумієте, Григорій Кирилович дуже прямий, ото як думає, так і скаже, хоче, щоб усе було правильно. І тут, мабуть, і писати нічого не треба, бо таких випадків сотні в кожній школі...

Підозрюю, що стояло за цим «писати не треба»... Побойовання, що газета «розкритикує». Педагога чи учнів — то, зрештою, неважливо, але ж пильному начальству буде привід зайвий раз перепитати «Що це у вас там коїться в школі?». І добре, коли тільки перепитати.

А «коїться» тут, думаю, справді те, що і в кожній школі в різний час у різній мірі, але ця «масовість» не означає норми.

Як би там не було, а учень більше залежний від учителя, ніж навпаки. Поставити бал, рівноцінний знанням для кожного педагога, — питання совісті і професіоналізму. Для учня... О-о, тут для кожного по-своєму. Той, хто знає на «п'ятірку», а одержує нижчий бал — у трансї. Той, хто засвоїв теорему на тверде «два», але вибив, випросив, виплавав чи випадково одержав «три», може кричати «ура!», коли ще не геть збайдужів до навчання, бо наука йому «не лізе» і в дев'ятий він потрапив через те, що у нас «обов'язкова середня освіта» і тому школа змушена його тримати і ставити «три». Ті учні, у котрих адекватні оцінки, і вони не тривожаться з цього приводу, спостерігають такі невідповідності збоку і теж рано чи пізно не можуть ними не обуритися. Адже це теж питання совісті, справедливості, товариської солідарності.

Виганяти з класу майже дядечка — трохи смішна процедура. А коли три десятки парубків і дівчат туркотять і не дають можливості слова сказати вчителю — це зовсім не весело...

Скарга дев'ятикласників видалася небезпідставною, хоча й містить перебільшення. Основним імпульсом до написання був свіжий випадок із «двійкою» хорошої учениці, яка до таких оцінок «не звикла».

— А якого б ви вчителя хотіли? — спитала я дев'ятикласників на прощання.

— Як... івана. Ні — івана. Або як... івана. Та й Григорія Кириловича теж можна зрозуміти...

— Не заперечуєте, коли напишу про ваші справи в газеті?

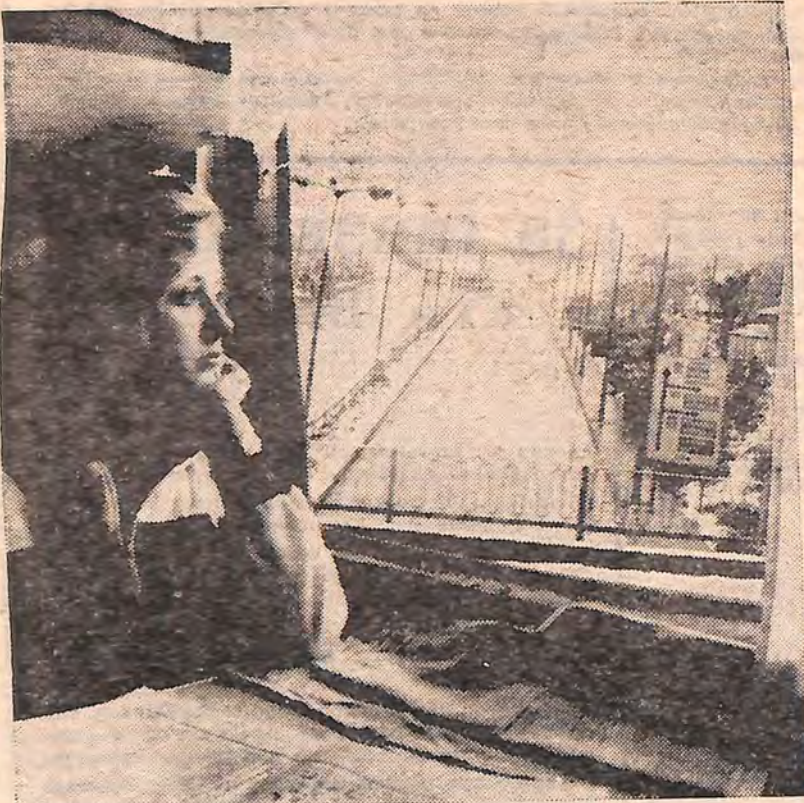
— Не заперечуємо, — дружно гримнуло під осінніми деревами. Але хтось у хорі (певно, з авторів листа) писнув: «Ну, тепер пропала моя характеристика». Мабуть, у уяві бачив рядки в ній: «Вступає в конфлікти зі старшими, хворобливо сприймає зауваження...» А можна з того самого приводу написати й інакше: «Не боїться виступати відкрито з критикою, відстоює свою думку»...

Н. ДАНИЛЕНКО,
спецкор «Молодого комунара»,
м. Помічна,
Добровеличківський район.

Піонерський телетайп

Ця рубрика — не нова в нашій газеті, вона вже виходила. Тут в короткій хронікальній формі повідомлялися піонерські новини. І з'явилася вона сьогодні знову не для того лише, щоб нагадати про себе. Ми хочемо порадитися з вами, читачі, як найкраще вести її, в якій фор-

мі подавати, про що в першу чергу в ній повідомляти. Зрештою, як на вашу думку, найповніше висвітлювати піонерське життя. Ми звертаємося до вас, бо саме ви не раз нагадували, що мало ми пишемо про піонерів. Отже — ваші пропозиції?

Про що задумувалась ця діалогова вікна? Про ті цікаві зустрічі, які чекають на неї в столиці Народної Республіки Болгарії? Чи згадає рідне село, школу, друзів? Мчить на південь поїзд «Москва-Софія» — он за вікнами уже й болгарські краєвиди. Дев'ять десятків кілометрів до туристичного путівця гарячого району Ірпін. ВИХРИСТЕНКО нагороджено туристичною путівкою до братнього країни. Нагороджено заслужено — Ірина добре навчалася, активна в комсомолі.

Фото В. ГРИБА.

ДАРЕМНО СУМНІВАЛИСЯ

Коли в період підготовки до святкування комсомольського ювілею виникла ідея провести вечір-зустріч «Діалог», майже ніхто не сподівався на успіх. Довго вагалися: чи потрібно це взагалі, яку користь він принесе і дітям, і дорослим?..

Відповідальними за проведення вечора призначили комсомольців 9-А класу. Учні охоче взялися за підготовку, поспішали пропозиції щодо змісту вечора. Провели опитування старшокласників, щоб з'ясувати, які саме проблеми хвилюють молодь, аби потім поговорити про це розмову на вечорі. Виявилось, найбільше цікавлять учнів проблеми навчально-виробничого комбінату, харчування й обслуговування в шкільній їдальні, організація шкільного кооперативного кафе, стосунки між учителями й учнями.

О шостій вечора у 25-му кабінеті СШ № 17 не було вільних місць. На початку зустрічі всім вчителям та гостям були вручені пам'ятні знаки «70-річчя ВЛКСМ», виготовлені самими учнями, маленькі саморобні гвоздики, квіти.

«Діалог» розпочався.

Найгострішу суперечку викликала проблема шкільної їдальні. Наприкінці вечора вирішили створити вчительсько-учнівську групу контролю за їдальнею. Всім сподобалася ідея створення шкільного кооперативного кафе... Після двох годин дружньої бесіди дев'ятикласники частували учасників «Діалогу» гарячою кавою та тістечками й тортами, приготовленими як зразок виробів майбутнього кафе.

Після вечора можна було почути: «Частіше б так збиратися. Не в класі за партами, а в невимушеній обстановці». Хочеться вірити, що подібні зустрічі стануть традиційними. Це залежить насамперед від нас самих. Отже. «Діалог» триває.

О. ВЕКСЛЕР,
вчителька СШ № 17.

м. Кіровоград

ДОБРИЙ день, друзі! Починаємо роботу нашого консультпункту у новому навчальному році. Попереду ще багато часу, щоб обдумати своє бажання обрати ту чи іншу професію.

А тепер приготуйте свої записнички і записуйте адреси потрібних вам училищ, технікумів, вузів. Адже не тільки І. Шевченко з Долинської хоче пов'язати свою долю з морем. На Україні є кілька морехідних училищ. Три з них знаходяться в Одесі. Одеське морехідне училище Міністерства морського флоту СРСР знаходиться за адресою: 270004 м. Одеса-4, вул. Свердлова, 8.

Одеське морехідне училище технічного флоту, що належить Міністерству транспортного будівництва СРСР розташоване за адресою: 270014, м. Одеса-14, вул. Енгельса, 40. Нарешті Одеське морехідне училище Міністерства рибного господарства СРСР. Його адре-

са: 270028, вул. Мечникова, 130.

Перше й третє училище приймають осіб, які закінчили середню школу. Друге училище — осіб з освітою за всім класів. Детальніше про умови вступу вам розкажуть в училищах, куди радимо надіслати листа.

Подруги Ліда і Оксана з Долинської бажають вчити-

жання вашого сина набути професію ветеринара дуже легко здійснити, якщо звернутися до зооветеринарних технікумів, яких на Україні дуже багато. Радимо вам придбати «Довідник для вступників до середніх спеціальних навчальних закладів».

Людмила Т. з села Краснопільського Олександрівського району, щоб набути спеціальності гідрометеоролога, варто зв'язатися з Харківським гідрометеорологічним технікумом. Його адреса: 310003, м. Харків-3, вул. Кооперативна, 10. Є такий технікум і в місті Херсоні: 325025, м. Херсон-25, вул. Держинського, 11.

На питання Гузь Олені і Коваленко Ірині, які хочуть після училища підвищувати кваліфікацію, але не знають адреси, куди звернутися, відповідаємо: вступайте до Київського технікуму

легкої промисловості. Його адреса: 252042, м. Київ-42, вул. І. Кудрі, 29.

Дівчатка Оля і Світлана з Новоархангельська, якщо ви хочете стати провідниками поїздів далекого слідування, зверніться за порадою до консультантів технікумів залізничного транспорту Міністерства шляхів сполучення СРСР,

адреси яких знайдете у Довідниках для вступників у середні спеціальні навчальні заклади. Майже у кожному такому технікумі є відділ вагонного господарства. Можливо, саме це вам потрібно.

А взагалі, друзі, не обов'язково звертатися до редакції, якщо адресу того чи іншого університету чи технікуму ви не знаєте. Звичайно, пишіть нам, ми не відмовляємось вам допомогти.

Бажаємо успіхів!

НАШ КОНСУЛЬТПУНКТ

ся на перукарку. Будь ласка, звертайтеся в Кіровоградське СПТУ № 18, яке знаходиться в Кіровограді за адресою: 316050, м. Кіровоград, вул. Г. Нейгауза, 8.

Сюди можуть вступати особи на базі 8 і 10 класів. Дівчатка Світлана і Лариса з Олександрії, що стосується вашого бажання до військового училища, зверніться краще до військового училища. Вам все пояснять.

Шановний товаришу В. Митенко з Помічної ба-

району, щоб набути спеціальності гідрометеоролога, варто зв'язатися з Харківським гідрометеорологічним технікумом. Його адреса: 310003, м. Харків-3, вул. Кооперативна, 10. Є такий технікум і в місті Херсоні: 325025, м. Херсон-25, вул. Держинського, 11.

На питання Гузь Олені і Коваленко Ірині, які хочуть після училища підвищувати кваліфікацію, але не знають адреси, куди звернутися, відповідаємо: вступайте до Київського технікуму

«КОНКУРС КРАСИ»...

або Місцевий
варіант передачі
«Довкола сміху»

час «заїдало», а потім після кількох пауз довели всім танцювати під одну фонограму; і комп'ютерна група без комп'ютера (коли оголосили, що вона працює, всі почали дивитись: а де ж дисплей, та, на жаль, нічого крім назви від комп'ютера не знайшли); і саме ведення конкурсу, і самі учасниці та глядачі...

Чому ж такий, вибачте, «балаган» став можливим після того, як весь нагромаджений досвід проведення подібних конкурсів і за кордоном, і в нашій країні свідчить про необхідність надзвичайно обережного, делікатного, інтелігентного підходу до цієї справи? Невже його організатори не задумувались над тим, яку психологічну травму можна нанести юній душі, виставивши її на ось таку ганьбу. Нещодавно,

бору і серйозної роботи з учасницями не було. Дали оголошення в газеті і думали, що все вийде самопливом. А потім відповідна реакція залу і слюзи учасниць. Хоча дівчата ні в чому не винні, винен той, хто випустив їх на сцену. Кожен із нас думає, що він кращий, ніж є насправді. Соціологи говорять: суб'єктивне і відображене «я» не завжди адекватне дійсності і це цілком нормально. Не нормальним було те, що цілком спрямований пошук, відбір і заняття з учасницями були практично відсутні. А треба було провести попередні тури, організувати заняття з хореографами, режисерами та іншими спеціалістами для фіналісток. Залучити кращих перукарів і модельєрів, які і рекламували б свою роботу, і внесли естетику хоча б в зовнішні елементи конкурсу. Модне слово «спонсори» звучало, але їх роль була лише в тому, щоб дати путівку в Сочі для «місс» (можна було б і більш вагомий стимул, наприклад, поїздка за кордон), і турецьку помаду для інших. (Сама роздача копійчаної турецької помади — досить принизливе видовище, бо і тут, при виборі призу не діставало інтелігентності).

І головне, потрібно було підібрати людей в художню раду конкурсу, які б розробили пристойний сценарій. (Звичайно, без матеріальної і моральної зацікавленості це зробити важко). Точно так же потрібно було б організувати і групи по підборі учасниць змагання, які б шукали, умовляли, рекламували, нарешті, майбутніх претенденток. Конкурс виправдовує себе лише тоді, коли звичайна радянська жінка побачить на сцені

еталон, своєрідний естетичний зразок зовнішнього вигляду і стилю поведінки учасниці. Адже як можна бути жінкою «некрасивою», коли поруч є такі красуні. Тут потрібна була б і реклама, включаючи телевізійну при умові, що було б що показувати.

Стихія ніколи хорошого ефекту дати не може, навіть коли вона маскується під демократизм. Так, псевдодемократичне запрошення взяти участь в конкурсі будь-якій глядачці перетворилося в глум, особливо, коли почався (вибачте!) обмін купальниками між учасницями конкурсу.

Тепер декілька слів стосовно змісту конкурсу «Місс Кіровоград» — вихід учасниць; безглузді запитання до них і ще більш безглузді відповіді або їх повна відсутність; танцювальний конкурс, спогадний закуржесером; мімічні сценки; знову танець (правда, це чомусь називалось аеробікою); прогулянка в купальнику.

I все!

Мені здається, що організатори не зрозуміли різниці між конкурсом краси і змаганнями «Ну-мо, дівчата». Інакше, до чого тут завдання розіграти мімічні сценки, які підходять хіба що на новорічний ранок для учнів перших класів. Наприклад, було завдання «погладити жирафа по голові», зобразити картину «В бані» чи показати сцену «Роботи». Яке це має відношення до прекрасної статі? Не можна зрозуміти.

Не зрозуміли цього й інші глядачі. Вони розважались як могли в міру своєї культури. Глядачі були «дикими» в тому розумінні, що не були організовані групи підтримки учасницям конкурсу. Ні лозунгів, плакатів, ні просто підтримки, та і елементарної культури поведінки не було. Хоча де в чому їх можна зрозуміти — обурення таким конкурсом виливалось через край. Недарма одна глядачка, прорвавшись до мікрофону, під оплески залу сказала: «Навіщо нам такий конкурс?» Тим більше, що провели його на ювілей комсомолу.

Найчесніше було б вибачитись перед глядачами і учасницями і анулювати результати конкурсу. Хай він буде одним з відбіркових турів і «місс» візьме участь у фіналі конкурсу «Кіровоградська красуня». Такий ж відбірковий тур (борони боже, не з таким рівнем організації) провести в районах області, навчальних закладах і вже при солідній підготовці провести фінал. До 8 березня, фіналу всесоюзного конкурсу, ще далеко і протягом місяця це можна було б зробити.

Сам готовий допомогти організаторам конкурсу в цій справі. Впевнений, що мене підтримають читачі «Молодого комунара».

В. ГРОМОВИЙ,
організатор поза-
класної роботи Со-
зонівської СШ, аспі-
рант відділу при-
кладної соціології ін-
ституту філософії
АН УРСР,
Кіровоградський
район.

Коли у розмові зі знайомими чи друзями спливає питання про нещодавній конкурс краси, проведений у приміщенні місцевого театру, одні з них сміються, інші обурюються. Бо цей, так би мовити, конкурс, став подією, про яку ніхто по місту ходять анекдоти, та і сам він пройшов на рівні анекдоту. Правда, один із членів журі зронив скідну приказку, що нічого не може бути таким поганим, щоб не могло бути ще гіршим. Думаю, ця приказка кіровоградського конкурсу не стосувалась.

Тут було все від кінокомедії: і музичне оформлення, яке весь

журнал «Смена» розповів про трагедію з «місс Угорщина» (про це знятий і фільм «Дівочки»), ніби попереджаючи угорським досвідом наших організаторів від мимовільного каліцтва людської душі.

Як педагогу і майбутньому соціологові конкурс дав унікальний матеріал для аналізу, і я хочу наголосити на тому, чого не можна допускати на майбутніх конкурсах.

Насамперед, склад учасниць конкурсу не був, м'яко кажучи, оптимальним. Звичайно, кожна дівчина по-своєму гарна, але те, що ми побачили на сцені свідчить: попереднього від-

Допоможіть стати найкращою!

Мені важко судити про конкурс із залу, бо я бачила його тільки уривками з-за куліс, не враховуючи тих моментів, коли сама була безпосередньо на сцені. Але якщо говорити про його організацію, то, мабуть, мої слова не стануть дивною, коли скажу, що вона могла бути набагато кращою.

Справді незручно було те, що гримерні, в яких ми приводили себе до ладу, розташовані досить далеко від сцени, аж на другому поверсі. Про людину, котра б заздалегідь повідомляла про вихід організатори не подбали, тому їй доводилося інколи «летіти» на сцену стрімголов. Свої порядкові номери ми знали (в мене був сьомий), але порядковість не завжди витримувалась. Приміром, в танцювальному конкурсі.

Сиджу в гримерній, внизу заучити музику. Сходи-ти вниз не поспішаю, бо бачу, що Саша Уфимцева (теж із педінституту), в якій шостий порядковий номер, ще чепуриться перед дзеркалом. Вбігає за нею дівчина. То я й зали-таю: ну як, відтанцювала, як зал сприйняв... Вона усміхається: та, нічого, нормально. А тоді здивовано дивиться на мене: «А чого ти тут сидиш, тебе ж уже оголосили!». Я кулею вилі-

має половину підготовленої фонограми. У залі нарастаючий шум, вигук... Розгублено махаю ведучо-му із-за куліс, аби поставили фонограму спочатку. Поки ліквідуюється цей прокол, із залу летять репліки одна дошкульніша іншої. Можете уявити, в якій стані я виконувала своє завдання. Допомогло мені те, що я вже брала участь у подібному конкурсі влітку, була трохи підготовлена в моральному плані. Я зосередилась тільки на танці.

На відміну від суперниць, мала навички сценічної поведінки, і спокійно сприймала реакцію залу. У цьому мені допомогла згадана участь у літніх змаганнях та колишні заняття в секції художньої гімнастики і в музичній школі. Я знала, де краще стати, як повернутись до глядачів, усміхнутись, а коли бути серйозною.

Не зайвою проте була б присутність на конкурсі хоча б одного перукаря, бо не всім дівчатам було під силу зробити на голові щось оригінальне. Пам'ятаю, одна з суперниць мала розпущене волосся і якби над ним помудрував спеціаліст, могла б вийти королівська зачіска. Згодилась би поради знайомих людини і відносно правильного користування макіяжем. Мені підказали заздалегідь, що світліший макіяж на сцені має синіючий відтінок, тому краще орієнтуватися на темніші тони...

● ОЧИМА УЧАСНИЦІ

як інформувало глядачів журі, і про це писав О. Середєв в «Молодому комунарі», учасницям, котрі зайняли відповідно I, II і III місця, були вручені подарунки — косметичні набори. Але я такого подарунка не одержала! Можливо, він був вручений одній з тих дівчат, що зайняли третє місце, бо їх виявилось двоє, а приз планувався тільки один. Не у наборі, звичайно, справа, але навіщо така дезінформація?

Путівка в молодіжний центр в Сочі, яку мені вручили, була заповнена на конкретний період з 10 по 25 листопада ц. р. Думаю, цього не варто було робити, бо організатори конкурсу заздалегідь знали, що серед претенденток є й студенти, а вирватись нам серед навчального року практично неможливо.

У січні чи лютому наступного року проводився конкурс краси, на якому я представляла нашу область. Із тривогою думаю, що по-справжньому підготуватися не зможу — потрібна допомога спеціалістів. Хто відгукнеться на моє прохання?

Н. СЕМЕНЦЬ,

Міс Європа-88. Переможницею європейського конкурсу краси, що пройшов у Хельсінкі, стала 19-літня москвичка Катерина Чиличкіна. Влітку цього року вона завоювала приз глядацьких симпатій на конкурсі «Московська красуня». К. Чиличкіна працює лаборантом у 2-му медичному інституті.
На знімку: Катерина ЧИЛИЧКІНА (у центрі) на конкурсі «Московська красуня».

Фото А. МОРКОВКІНА, В. ХРИСТОФОРОВА.
(Фотохроніка ТАРС).

ГІРКИЙ УРОК НА МАЙБУТНЄ

На превеликий жаль наша роль як одного з організаторів цього видовища обмежилась тільки підготовкою призу, хоча, як виявилось в процесі конкурсу, ми могли б зробити набагато більше. Той, хто був на тому вечорі чи бодай прочитав про нього в газеті, знає, що початковий задум (на жаль) з тріском провалився і комітет молодіжних організацій довелося робити все похапцем. Тому й траплялися моменти, про які, можливо, не хочеться й згадувати.

Що ми могли зробити конкретно? Так як головним напрямом роботи кооперативу «Фотон» є соціально-культурне обслуговування населення, тобто організація вечорів відпочинку, надання обрядових послуг і т. д., само собою зрозуміло, що маємо людей, котрі могли б підготувати цей вечір на значно вищому рівні. У наших силах була організація пристойного звукового оформлення, допомога в написанні оригінального нестандартного сценарію. Репетитори могли б підготувати майбутніх учасниць у віміннєвимущено триматись на сцені, володіти собою в будь-якій ситуації, не реагувати, наприклад, на часом не зовсім доброзичливі вигукі із залу.

Про публіку хочеться сказати окремо. Не знаємо, чи пам'ятають коли-небудь в театрі таку кількість глядачів, яка була там згаданого вечора. І це за умови, що задуманий конкурс майже не рекламувався. З одного боку вразило, м'яко кажучи, неджентельменське ставлення певної групи глядачів до претенденток на найпершу красуню, а з другого, не пам'ятаємо такої активності залу на будь-яких попередніх святкових вечорах. Кожен міг піднятися на сцену і висловити свою думку про організоване видовище: ба-

безумовний програв конкурсу у тому, що його учасниці прийшли на змагання такими, якими вони є повсякденно. Ну, дехто підфарбувався чи зробив найпростішу зачіску. А варто було б за кожною конкурсанткою закріпити певну перукарню і ательє, щоб одні зробили їй гарну зачіску, необхідний макіяж, а інші пошили неповторний наряд, котрий пасував би до лиця саме тій дівчині. Уявіть собі, яка б це була реклама нашим побутовикам (адже при представленні кожної учасниці називались би її згадані організації, що готували її). Ефект від такої реклами був би набагато більшим, ніж від, наприклад, конкурсів перукарів, котрі проводяться, здається, щороку. А вже там глядачів буває набагато менше (більше спеціалістів) і переконались у тому, на що здатні наші майстри, вдається далеко не кожному кіровоградцю. Тут же реклама була б вигідна з усіх боків.

Якщо підійти до конкурсу іще критичніше, то не можна із допущених на нього претенденток могла боротись за право називатись найкрасивішою в нашій області. Для цього варто було б провести подібні змагання в районцях, а в самому Кіровограді — у КІСМІ, наприклад, в педінституті, на солідних заводах і аж тоді зібрати всіх переможниць відбіркових турів і провести обласний конкурс. Так було б чесно.

Але правильно кажуть, не помиляється той, хто нічого не робить. Думаємо, гіркий урок, який одержали організатори нещодавнього видовища, піде тільки на користь справі.

О. МАКСИМОВА,

ЗНАЧЕННЯ футболу для Кіровограда перебільшувати або применшувати не можна. Тільки реальна оцінка цього самого «значення» і може допомогти нам по-справжньому розібратися у тих бідах, які супроводжують кіровоградський футбол останніми роками.

Отже, що таке спортивний Кіровоград на все-союзній арені? Відповідь однозначна — футболу на «Зірку»! Інших варіантів не маємо. Адже нині, втім як і десять, і двадцять років тому, наш обласний центр так і не зумів підняти до всесоюзного рівня будь-який з інших ігрових видів спорту. І тому дозволю собі таке припущення, що спортивні керівники області більше прагнуть зберегти «Зірку», як команду майстрів, ніж вирішувати складніші варіанти — тобто настроювати її

ВИБАЧАЮСЬ

на високі завдання. «Виграш» був подвійним. По-перше, ілюзія, що в кіровоградському спорті все гаразд, продовжує існувати. По-друге, «зберігати» команду від розставання з лігою через останнє місце значно легше, ніж через перше (тобто у підвищенні в ранзі).

Як це не дивно, нинішнього сезону немало фахівців кіровоградського футболу (а серед них — ветерани «Зірки», тренери команд колективів фізкультури) бажали одного: щоб команда нарешті залишила другу лігу. І їх, мабуть, важко звинувачувати у відсутності патріотизму. Чому? Та тому, що криза з «Зіркою» нарешті розплющить очі всім причетним до нашого спорту функціонерам.

Але «Зірка» залишилася у другому дивізіоні радянського футболу, підтвердивши свій статус під назвою «стійкий аутсайдер». І перш, ніж розпочати полеміку про справи команди, нагадаємо читачам підсумкову турнірну таблицю шостої зони другої ліги:

	В	Н	П	М	О
1. «Буковина»	27	16	7	85—31	70
2. «Ворскла»	30	8	12	70—42	68
3. СКА	25	14	11	65—46	64
4. «Океан»	24	11	15	71—60	59
5. «Поділля»	23	13	14	71—51	59
6. «Кривбас»	21	14	15	52—45	56
7. «Чайка»	20	16	14	68—56	56
8. «Торпедо» Лц.	21	13	16	60—64	55
9. «Нафтовик»	20	15	15	63—54	55
10. «Суднобудівник»	22	10	18	66—51	54
11. «Шахтар» Пг.	21	9	20	71—75	51
12. «Нива» Тр.	19	13	18	66—59	51
13. «Спартак»	18	15	17	57—56	51
14. «Авангард»	21	8	21	52—56	50
15. «Закарпаття»	17	15	18	74—59	49

16. «Новатор»	16	17	17	57—55	49
17. «Прикарпаття»	15	19	16	51—47	49
18. «Кристалл»	16	15	19	48—52	47
19. «Нива» Вц.	15	14	21	47—59	44
20. «Динамо»	14	15	21	52—63	43
21. «Десна»	14	14	22	42—59	42
22. «Дніпро»	16	9	25	57—77	41
23. «Зірка»	13	15	22	39—60	41

24. «Торпедо» Зп. 13 12 25 55—71 38
25. «Маяк» 7 20 23 35—68 34
26. «Шахтар» Г. 8 8 34 35—93 24

...Ім'я Олексія Расторгуєва вже давно стало міфічним у кіровоградському футболі. Та не тільки через те, що цей наставник створив колись боездатний колектив, з яким тривалий час рахувалися усі команди України. Швидше всього тому, що Расторгуєв зумів протриматися біля керма «Зірки» сім (!) сезонів.

Що було після Расторгуєва добре відомо всім. Ланцюжок Юрій Махно — Валерій Самохін — Юрій Горожанкін — Борис Петров — Володимир Спиридонов — Григорій Іщенко — Іштван Шандор не зумів досягти навіть десятої частини того, що підкорилося Олексію Расторгуєву. Не маю права

ЗА ПЕСИМІЗМ...

● ТОЧКА ЗОРУ

та й особливих підстав сумніватися в тренерських здібностях кожного з цих керівників. Хоча б через те, що всім їм бракувало часу для справжнього розкриття цих здібностей. Але ж «Зірка» фактично стала прохідним двором для всіх, хто хотів з нею працювати! Кандидатура кожного з тренерів розглядається (хочу сказати «уважно», та не можу цього зробити) спортивним керівництвом обласного центру, аналізується і... відхиляється. Але на жаль не на початку шляху команди в сезон, а тоді, коли зробити щось вже неможливо. І дуже прикро чути, що при «Самохіні» «Зірка» була лише двадцять п'ятою, а ось при Горожанкіну аж двадцять другою. Тобто замість того, щоб визнати власні помилки у підборі кваліфікованих кадрів, наші керівники від спорту «підкреслюють» свою «компетенцію» трьома сходинками вище, не згадуючи про те, що сходинки ці знаходяться у третій десятці.

Все це негативно відображається на самих гравцях.

Пригадую, як минулої весни зустрів Ярослава Бобилея, який самостійно долав кілометри кроку, аби не втратити спортивної форми. Тоді Ярослав сказав, що Спиридонов невимовно стави-

вся до команди. Ось і доводиться працювати самому. А вже нинішнім літом той же самий Бобилея (до речі, непоганий спортсмен) скаржився вже на Шандора — мовляв, той занадто вимогливий як у футболі, так і в побуті (не дозволяє дивитися телевизор після опівночі, викорінює потяг до азартних ігор в день гри, тощо).

Так, гравцям «Зірки» нині вже не потрібні тренери, які ставлять до них хоч трохи підвищені вимоги. Щось середнє між Спиридоновим та Шандором... Де тут вже думати про високі місця в турнірній таблиці!

Не можна не зупинитися й на такій темі, як заробітна плата гравців «Зірки». Колишні її старалися замовчувати: мовляв, «Зірка» — команда студентів, робітників та інших нефутбольних професій. Ні, наша футбольна команда складається на вісімдесят процентів з чисто професійних гравців (чимало з яких до того ж навчаються у вузах, чому можуть позаздрити навіть деякі західні футбольні «зірки»), яким, крім футболу, займатися практично нічим. Так скільки ж має (або може мати) такий професіонал рангу другої ліги? Хоча б за місяць? Двісті карбованців заробіток плюс громадське харчування, а ще по сорок карбованців за кожну перемогу, які виплачуються з коштів стадіону, на якому ця перемога отримана. Все досить просто: вииграй п'ять ігор за місяць і май чотири сотні! Але деякі з гравців «Зірки» під час літнього періоду сезону «плакалися», що їм не вистачає коштів. Тих самих, які можна заробити перемогами. Зневіра у власних силах — теж один із негативних факторів, який вразив кіровоградський футбол.

Ланцюжок цих бід, характерних для кіровоградського футболу останніми роками, цілком вірний і для сезону-88. «Була команда, нема команди». Ці слова самі просять на папір. Та лунають вони не різко, адже здається, що нікому не має діла до того, щоб команда саме «була». І тому, що нинішній склад «Зірки» поступається у майстерності складу чотири-п'ятирічної давнини, і тому, що команда фактично не має резерву. А все це доводить, що «Зірка» у нинішньому своєму стані не здатна вирішити завдання повернення до еліти на рівні другої ліги. Тому нині сподіватися можна лише на... несподіванки. Адже ніхто не знає, якими потенційними можливостями для зростання володіє той чи інший гравець.

Пригадую кілька останніх зустрічей з любителями футболу на початку сезону. Самохін і Горожанкін, Спиридонов і Шандор обіцяли одне — те чи інше місце в турнірній таблиці. Але в процесі роботи вони зіткнулися з розмаїттям проблем. Проблеми ці накопичувалися і... вибухали, наче бомби сповільненої дії. І не знаходилося в нашому футболі «сапера», який би зумів попередити вибух, хоча б і ціною власного життя (читай — кар'єри — С. Б.). «Зірка» незмінно потрапляла у катастрофу. Цього разу вона лише за три кроки до дійсної трагедії.

Сергій БОНДАРЄВ.

«Такі дивні «перемоги»

● РЕЗОНАНС

В матеріалі під такою назвою («МК» від 15 жовтня ц. р.) йшлося про незадовільні виступи знам'янського «Локомотива» в чемпіонаті республіки серед футбольних колективів фізкультури і, зокрема, про розгромну і тим самим вкрай дивну поразку залізничників від армійців Києва з рахунком 1:17.

У відповіді тижневику, підписаній головою Знам'янського міськспорткомітету В. ДЕМЧЕНКОМ, головою спортклубу «Локомотив» А. СЯТКОВСЬКОЮ та ветераном спорту Д. ФЕДОРОВИМ, говориться:

«...В матеріалі «Такі дивні «перемоги» ніби при-

ховується думка, що це була «домовлена» гра. Повідомляємо, що ніякої домовленості між знам'янським «Локомотивом» і київським СКА не було. Футбольна команда «Локомотив» була погано підготовлена до республіканських змагань і протягом сезону програвала з великим рахунком «Хіміку» (0:6), «Сходу» (0:5), «Машинобудівнику» (0:10), «Інгульту» (0:9). Тому ніяких домовленостей не було. «Локомотив», який сьогодні дуже слабкий, програв киянам з рахунком 1:17 по грі. Тому фізкультурні організації, громадські міста не згодні з тижневиком, який явно вказує, що це була «домовлена» гра».

Що ж, аргументи знам'янців дуже «вагомі». Адже маніпуляція різноманітними поразками в їхній компетенції — від 0:5 до 1:17. Простір є. Та у відповіді немає пайоговного — причини таких слабких виступів. Отож ставиться під сумнів — що ж для міськспорткомітету головніше — вражене самолюбство чи стап футболу? Адже не секрет — 17:1 не те, що й випрати, а й програти просто так дуже не просто.

На турнірі з хокею на траві в залік IV молодіжних республіканських ігор, які відбулися в Алушті, кіровоградці посіли четверте місце. Воратар збірної області Світлана Ворона. На знімку: у грі — Світлана ВОРОНА.

Фото В. ГРИБА.

1 ГРУДНЯ

2 ГРУДНЯ

3 ГРУДНЯ

4 ГРУДНЯ

ПОНЕДІЛОК

28 ЛИСТОПАДА

▲ ЦТ (I програма)

15.30 — Новини. 15.45 — Прем'єра документальних фільмів «Ваші помічники на домашній фермі», «Врожай без втрат», «Запоруна якості». 16.25 — Концерт фольклорного ансамблю «Лейгарді». 16.50 — «Мислитель і революціонер». Документальний фільм про Ф. Енгельса. 17.10 — Новини. 17.15 — «Веселі старті». 18.00 — Концерт Ю. Башмета. 18.45 — Сьогодні у світі. 19.05 — «Бобик в гостях у Барбоса». Мультфільм. 19.15 — Курсом XIX партконференції. Про якість сировини для шерстяних тканин. 20.00 — Прем'єра художньо-документального телестави «Кругосвітня подорож Бертольда Брехта». 21.00 — «Час». 21.40 — Проектор перебудови. 21.50 — Продовження художньо-документальної телестави «Кругосвітня подорож Бертольда Брехта». 22.55 — Сьогодні у світі. 23.05 — Джазова композиція у виконанні джаз-тріо під керівництвом Д. Азаряна.

▲ УТ

16.30 — Новини. 16.40 — Срібний дзвіночок. 17.00 — Концерт ліричної пісні. 17.30 — «Закон і ми». 18.00 — «День за днем». (Кіровоград). 18.20 — Телефільм «Портрет без рами». (Кіровоград). 18.30 — Музичний фільм «Вранішні іриша». 19.00 — Актуальна камера. 19.30 — «Міфи і дійсність». 20.00 — Телеспортарення. 20.45 — На добраніч, діти! 21.00 — «Час». 21.40 — Проектор перебудови. 21.50 — Вперше на екрані УТ. Художній фільм «Клуб жінок». 1 серія. 22.55 — Вечірній вісник.

▲ ЦТ (II програма)

13.55 — «Пан Великий Новгород». Художній фільм із субтитрами. 18.00 — Новини. 18.10 — Прем'єра документального фільму «Адам, Ева і закордонна прописка». 18.30 — Футбольний огляд. 19.00 — «Служу Радянському Союзу!». 20.00 — Вечірня казка. 20.15 — Міжнародна панорама. 21.00 — «Час». 21.40 — Проектор перебудови. 21.50 — Фільми студії союзних республік. Прем'єра короткометражних художніх фільмів «Легкий хліб», «Остання електричка». 22.45 — Музична програма «Ранкова пошта» (повтор). 23.15 — Новини.

ЗБИРАЮТЬСЯ
ГОЛОСИ...

Всіх, хто виступає за створення всесоюзного музею творчості В. С. Висоцького. Кіровоградський клуб любителів творчості Висоцького просить написати про своє бажання на поштовій листівці за адресою: 121835, Москва, Арбат. 35, Міністерство культури СРСР.

ВІВТОРОК

29 ЛИСТОПАДА

▲ ЦТ (I програма)

6.30 — «120 хвилин». 8.35 — Знайомтеся, молоді кінематографісти. 9.35 — Концерт. По закінченні — Новини. 15.30 — Новини. 15.45 — «Персидські мотиви». Вональний цикл В. Гуркова на вірші С. Єсеніна. 16.05 — П'ятирічка: діла і люди. Прем'єра документальних фільмів «Легше винайти», «Закон збереження». 16.45 — Свято кита. 17.10 — Новини. 17.15 — Об'єктив. 17.50 — До національного свята Югославії — Дня республіки. Програма телебачення Югославії. 18.45 — Сьогодні у світі. 19.05 — «Наш сад». 19.35 — Прем'єра мультфільмів «Посмішка Леонардо да Вінчі», «Коли пісок зійде...», «Квітка і масик». 20.00 — «Музика і ми». 21.00 — «Час». 22.00 — «Ще ви можете». 22.45 — Сьогодні у світі. 22.55 — Співає С. Ковачич. (СФРЮ).

▲ УТ

9.00 — Новини. 9.15 — Доброго вам здоров'я. 9.45 — Концерт заслуженого ансамблю пісні і танцю «Донбас». 10.15 — Телефільм «Богатирська забава». 10.35 — Шкільний екран. 7 клас. Фізика. 11.05 — Художній фільм «Батальйони протистояння». 4 серія. 12.15 — Новини. 16.30 — Новини. 16.40 — Срібний дзвіночок. 17.00 — Музичний фільм «Розлучення по-хвінськи». 17.30 — Кружлий стіл УТ. 18.00 — Співає група «Контакт». Кіровоградська обласна філармонія. (Кіровоград). 18.50 — Мультфільм «Плюх та Пліх». (Кіровоград). 19.00 — Актуальна камера. 19.30 — «Від першої особи». Письменник Р. Самбук. 20.35 — Реклама. 20.45 — На добраніч, діти! 21.00 — «Час». 22.00 — Вперше на екрані УТ. Художній фільм «Клуб жінок». 2 серія. 23.20 — Вечірній вісник.

▲ ЦТ (II програма)

8.00 — Гімнастика. 8.15 — Начальна програма. «Утвердження». Науково-популярний фільм. 8.35, 9.35 — Географія. 7 кл. Водні ресурси СРСР. 9.05 — Французька мова. 1 рік навчання. 10.05 — Учні СПТУ. Естетичне виховання. Культура спілкування. 10.35, 11.35 — Географія. 6 кл. Рослинний і тваринний світ Австралії. 11.05 — Французька мова. 2 рік навчання. 12.05 — «Пізня зустріч». Художній телефільм. 13.25 — «Міста і роки». Документальні фільми «Владимир», «Слов'яногорський». 14.00 — Новини. 14.05 — «Музичний причал». 14.25 — Денний сеанс повторного телефільму. «Ходіння по муках». 12 серія. «Заграв». 17.50 — Новини. 18.00 — Сільська година. 19.00 — Музичний ніс. 19.30 — Ритмічна гімнастика. 20.00 — Вечірня казка. 20.15 — «...До шістнадцяти і старші». 21.00 — «Час». 22.00 — Прем'єра художнього телефільму «Земляки». 1 серія. 23.05 — Новини.

СЕРЕДА

30 ЛИСТОПАДА

▲ ЦТ (I програма)

6.30 — «120 хвилин». 8.35 — «Веселі старті». 9.20 — «Кругосвітня подорож Бертольда Брехта». Художньо-документальна телестави. У перерві — 10.20 — Новини. 15.30 — Новини. 15.45 — Програма Киргизського телебачення. 16.55 — Новини. 17.00 — «...До шістнадцяти і старші». 17.45 — Філософські бесіди. Екологія і нове мислення. 18.45 — Сьогодні у світі. 19.05 — Основи економічних знань. Тележурнал «Агро». 19.35 — Літературно-художній відеоканал. 21.00 — «Час». 21.50 — Продовження літературно-художнього відеоканалу. У перерві — 23.15 — Сьогодні у світі.

▲ УТ

9.00 — Новини. 9.15 — Програма «Братство». 10.15 — Документальний фільм «І про Пашу Іванова». 10.35 — Шкільний екран. 7 кл. Російська література. 11.05 — Село і люди. 11.35 — Резерв. 11.40 — Шкільний екран. 9 кл. Українська література. 12.10 — Концерт. 12.35 — Новини. 16.30 — Новини. 16.40 — Срібний дзвіночок. 17.00 — Музичний фільм «Пісні Парми моєї». 17.30 — Шляхом оновлення. Виробничі об'єднання «Дніпроград». 18.00 — «День за днем». (Кіровоград). 18.20 — Наші довідки. (Кіровоград). 18.30 — «Доброго вам здоров'я». Проблеми сімейного виховання. 19.30 — «Револьюційні покликання». До 70-річчя ВУЧКА і КДБ УРСР. 20.15 — Твори П. Майбороди виконую народний артист СРСР А. Коренко і заслужений симфонічний оркестр УТ і УР. 20.35 — Реклама. 20.45 — На добраніч, діти! 21.00 — «Час». 21.50 — «Стосується кожного». Телеглядачам відповідає голова комісії Верховної Ради УРСР з питань патріотичного та інтернаціонального виховання і міжнародних відносин, завідувач Ідеологічним відділом ЦК Компартії України Л. М. Кравчук. По закінченні — Вечірній вісник.

▲ ЦТ (II програма)

8.00 — Гімнастика. 8.15 — Начальна програма. «Джунгарський тритон». Науково-популярний фільм. 8.35 — Німецька мова. 1 рік навчання. 10.05 — Учні СПТУ. Фізика. Виробництво і передача електроенергії. 10.35, 11.35 — Загальна біологія. 9 кл. Головні напрямки еволюції. 11.05 — Німецька мова. 2 рік навчання. 12.05 — «Земляки». Художній телефільм. 1 серія. 13.10 — Новини. 13.15 — «У злагоді з природою». Документальний телефільм «Лявцець горить догори». 13.40 — Денний сеанс повторного телефільму. «Ходіння по муках». 13 серія. «Похмурий ранок». 18.00 — Новини. 18.15 — «Дія всіх і для кожного». 18.50 — За рідком одного вироку. 19.10 — Футбол. Відбірковий матч чемпіонату світу. Туреччина — НДР. 2-й тайм. 20.00 — Вечірня казка. 20.15 — Лауреати Міжнародного конкурсу ім. П. Чайковського. Концерт С. Мартинова. 21.00 — «Час». 21.50 — Прем'єра художнього телефільму «Земляки». 2 серія. 23.00 — Новини.

▲ ЦТ (I програма)

6.30 — «120 хвилин». 8.35 — Мультфільми творчого об'єднання «Екран». «Трям, здрастуй», «Кнопочки і чоловічки», «Хочу Місяць». 9.05 — Прем'єра художнього телефільму «Будні і свята Серафими Глюкіної». 1 серія. 10.15 — Новини. 10.25 — Прем'єра документального телефільму «Чарівні звуки музики». 15.30 — Новини. 15.45 — Програма Вілоруського телебачення. 16.50 — Прем'єра документального телефільму «Сказане відлітає...». 17.10 — Новини. 17.15 — «Спорт і особистість». Ю. Морозов. 18.00 — «Музична скарбниця». С. Рахманінов. «Дзвони». Поема на вірші Е. По для оркестру, хору і солістів. 18.45 — Сьогодні у світі. 19.05 — «Діючі особи». 19.50 — Прем'єра художнього телефільму «Будні і свята Серафими Глюкіної». 1 серія. 21.00 — «Час». 21.50 — Кінопанорама. 23.20 — Сьогодні у світі.

▲ УТ

16.30 — Новини. 16.40 — Срібний дзвіночок. 17.00 — Республіканська фізико-математична школа. 17.30 — Сонячне коло. 18.00 — «Слава солдату». (Кіровоград). 19.00 — Актуальна камера. 19.30 — Музичні зустрічі. 20.25 — «Природа і ми». (Кіровоград). 20.45 — На добраніч, діти! 20.40 — Фотохвилинка. (Кіровоград). 21.00 — «Час». 21.50 — Молодіжна студія «Гарт». 23.20 — Новини.

▲ ЦТ (II програма)

8.00 — Гімнастика. 8.15 — Начальна програма. «Наш сад». 8.45, 9.35 — Природознавство. 2 кл. «Зима прийшла». 9.05 — Іспанська мова. 1 рік навчання. 9.55 — «Цеманти». Науково-популярний фільм. 10.05 — Учні СПТУ. Загальна біологія. Ч. Дарвін. Життя і наукові праці. 10.45, 11.35 — Фізика. 7 кл. Працює електричний струм. 11.05 — Іспанська мова. 2 рік навчання. 12.05 — «Земляки». Художній телефільм. 2 серія. 13.15 — Прем'єра документального фільму «Державні діти». 13.55 — «Музика міста». 14.15 — Новини. 14.20 — Прем'єра художнього телефільму «Привід». 1 серія. 18.00 — Новини. 18.15 — Прем'єра документального фільму «Яма». 18.25 — За безпеку руху. 18.30 — «Зустріч з Китаєм». Документальний телефільм. 19.30 — Реклама. 19.35 — Вечірня казка. 19.50 — Баскетбол. Відбірковий матч чемпіонату Європи. Чоловіки. Збірна СРСР — збірна Польщі. 2-й тайм. 20.30 — Ритмічна гімнастика. 21.00 — «Час». 21.50 — Прем'єра художнього телефільму «Земляки». 3 серія. 23.00 — Новини.

▲ ЦТ (I програма)

6.30 — «120 хвилин». 8.35 — «Здрастуй, музики!». 9.20 — Прем'єра художнього телефільму «Будні і свята Серафими Глюкіної». 2 серія. 10.35 — Новини. 10.45 — «Діючі особи». 15.30 — Новини. 15.40 — Короткометражні художні телефільми для дітей. «Месник із 2-го «В». «Мій друг Кнопик, який знає все». «Здрастуй, Пушкін». 16.40 — У нас в студії піаніст В. Овчинников. 17.20 — Новини. 17.25 — «Чого і чому?». Передача для дітей. 17.55 — До національного свята Лаосу — Дня проголошення республіки. Документальний телефільм «Дім для сина». 18.45 — Сьогодні у світі. 19.05 — Прем'єра мультфільму «Поморська бувальщина». 19.15 — «Людина і закон». «Правовий всеобуч». Проблеми і перспективи. 19.45 — Прем'єра художнього телефільму «Будні і свята Серафими Глюкіної». 2 серія. 21.00 — «Час». 21.50 — «Пісня-88». 22.05 — «Погляд».

▲ УТ

9.00 — Новини. 9.15 — «Від першої особи». 10.20 — Зауважить старовинний романс. 10.40 — Художній фільм «Клуб жінок». 1 і 2 серії. В перерві — 11.45 — Новини. 13.20 — Молодіжна студія «Гарт». 16.30 — Новини. 16.40 — Срібний дзвіночок. 17.00 — «Кіт у чоботях». Лялькова вистава. 17.55 — Резерв. 18.00 — «День за днем». (Кіровоград). 18.30 — Музичний фільм «Карнавал» у Таллінні. 19.00 — Актуальна камера. 19.30 — «Обличчя до факту». Проблеми доріг і організація дорожнього руху на Кіровоградщині. (Кіровоград). 20.15 — Твори сучасних українських композиторів. 20.45 — На добраніч, діти! 21.00 — «Час». 21.50 — Відеоміли. Музична розважальна програма. 22.50 — Новини.

▲ ЦТ (II програма)

8.00 — Гімнастика. 8.15 — Начальна програма. «Панночка». Науково-популярний фільм. 8.35, 9.35 — Історія. 4 кл. В. І. Ленін — засновник Комуністичної партії. 9.05 — Англійська мова. 1 рік навчання. 10.05 — Учні СПТУ. Астрономія. Сонце. 10.35, 11.35 — Географія. 5 кл. Гори і рівнини. 11.05 — Англійська мова. 2 рік навчання. 12.05 — «Земляки». Художній телефільм. 3 серія. 13.15 — «Ескалатор». Документальний телефільм. 14.55 — Новини. 15.50 — Прем'єра художнього телефільму «Привід». 2 серія. 18.00 — Новини. 18.10 — Концерт М. Бієшу і оркестру російських народних інструментів Держтелерадіо СРСР. 19.05 — Прем'єра документального фільму «Людські хвороби». 19.35 — «Наша спадщина». «Дім, в який не стукають...». Вечірня казка. 20.15 — «Час». 21.50 — Прем'єра музичного телефільму «Ріглетто». 23.15 — Новини. 23.20 — Екран документального фільму «Данііл Гранін. Думки вголос». Прем'єра документального телефільму.

▲ ЦТ (I програма)

6.30 — «120 хвилин». 8.35 — «Чого і чому?». Передача для дітей. 9.05 — «Наш янтар». 9.45 — «Домашня академія». 10.15 — Рух без небезпек. 10.45 — Концерт оркестру російських народних інструментів Держтелерадіо СРСР. 11.15 — Прем'єра документального фільму «Увага, митиця!». 11.45 — «В країнах соціалізму». Тележурнал. 12.15 — Творчість народів світу. 12.45 — «Поларне, 1943». Фільм-концерт. Фрагменти повісті Ю. Германа «Студене море». 13.30 — «У світі тварин». 14.30 — Новини. 14.40 — «Для всіх і для кожного». Виїзна приймальня в Хабаровську про проблему житла. Передача 2. 15.15 — Прем'єра мультфільму «Мисливці». 15.25 — Всесоюзна читальна конференція. Зустріч з редколлегією і авторами журналу «Октябрь». 17.05 — Міжнародна програма. 18.05 — Фільми народного артиста СРСР С. Росточного. «Білий Бім Чорне вухо». 1 і 2 серії. 21.00 — «Час». 21.40 — Вечір американської телекомпанії TI-BI-Ec на Радянському телебаченні.

▲ УТ

9.00 — Новини. 9.15 — Ритмічна гімнастика. 9.45 — Зустріч з квінтетом акордеоністів катовицької музичної академії. 10.20 — Обережно на льоду. Погода (експрес-інформація). 10.25 — Документальний фільм «Повість про маршала Конєва». 12.05 — Пісні і танці України. 12.40 — Економіка плюс наука. Проблеми регіонального економіки. 13.20 — Г. Квітка-Основ'яненко. «Шельменко-денщик». У перерві — Новини. 15.15 — Перлини душі народної. 16.10 — Студія «Золотий ключик». 17.00 — Суботні зустрічі. «Тепло у вашому домі». 18.30 — Фільм-концерт «Станіси». 18.45 — «Скарби музеїв України». 19.00 — Актуальна камера. 19.35 — Телетурнір «Сонячні кларнети». 20.45 — На добраніч, діти! 21.00 — «Час». 21.40 — Художній фільм «Червоний камінь». 22.25 — Вечірній вісник. 23.25 — Гандбол. Чемпіонат СРСР. Жінки. «Спартак» — Бакінка. (Бану).

▲ ЦТ (II програма)

8.00 — Гімнастика. 8.15 — Програма «Думка». Театр одного актора. В. Яхонтов. 9.20 — «Здоров'я». 10.05 — «Портрети». Антуан де Сент-Екзюпері. 10.50 — «Релігія і суспільство». 11.25 — Прогрес. Інформація. Реклама. 12.10 — Російське мистецтво XX ст. Є. Честняков. 13.05 — Педагогіка для всіх. 13.25 — Всесоюзний перепис населення. 13.55 — Очевидне — неймовірне. 14.55 — «Сиринька Марії Медичі». Художній фільм із субтитрами. 16.25 — Співає Д. Дашієва. 17.10 — Фільми-призери фестивалю неігрового кіно у м. Свердловську. «Дитин». Документальний фільм. 17.40 — Концерт фестивалю «Вратиславські торжества». В. А. Моцарт. Концерт № 29 до мажору для арфи, флейти і оркестру. 18.10 — За безпеку руху. 18.15 — «Пісня-88». 20.00 — Вечірня казка. 20.15 — Акробатика. Чемпіонат світу. 21.00 — «Час». 21.40 — Фільми студії союзних республік. Прем'єра художнього телефільму «Щиглі». 22.50 — Новини.

▲ ЦТ (I програма)

8.00 — Новини. 8.15 — Ритмічна гімнастика. 9.00 — Прем'єра документального телефільму «Осін селя Дуріпш». 9.20 — Тираж «Спортлото». 9.30 — «Будильники». 10.00 — «Служу Радянському Союзу!». 11.00 — Музична передача «Ранкова пошта». 11.30 — Клуб мандрівників. 12.30 — Музичний ніс. 13.00 — Сільська година. 14.00 — «Здоров'я». 14.45 — Мультфільми. 15.15 — Зустріч у Концертній студії Останкіно. Кандидат педагогічних наук В. Д'яченко. 16.15 — «В гостях у казки». «Пригоди Арслана». Художній телефільм. 2 серія. 17.25 — Фотокурс «Я люблю тебе, життя». 17.30 — «Найбільший музей світу». Лувр 7 серія «Північна Європа в епоху Ван-Ейка і Дюрера». 18.00 — Міжнародна панорама. 18.45 — Кіноафіша. 19.45 — Поназові виступи лауреатів Міжнародного фестивалю професіональних виконавців балетних танців. 21.00 — «Час». 21.40 — Продовження показів виступів. 22.55 — Прем'єра мультфільмів для дорослих. «Папуля», «Балаган». 23.25 — Новини.

▲ УТ

9.00 — Новини. 9.15 — Ритмічна гімнастика. 9.45 — «На хвилі дружби». 10.15 — На шляхах республік. Погода (експрес-інформація). 10.20 — Е. Ростен. «Романтики». Вистава. 11.40 — «Живе слово». Культура російської мови. 12.10 — «Пісня скликає друзів». 12.55 — Новини. 13.10 — Доброго вам здоров'я. 13.55 — Прем'єра музичного відеофільму «Мій дім — мій театр». 15.00 — «Село і люди». 15.30 — «Ви нам писали». Музична програма за листами глядачів. 16.00 — Слава солдату. 17.00 — Концерт вокального квартету «Явір». 17.45 — «У нас на гастроліях». 17.50 — Мультфільм на замовлення. 19.00 — Актуальна камера. 19.35 — Документальний фільм «Чорнобил: два кольори часу». Фільм 3. 20.40 — Телеафіша. Погода (експрес-інформація). 20.45 — На добраніч, діти! 21.00 — «Час». 21.40 — Художній фільм «Голова Горгоні». 23.05 — Вечірній вісник.

▲ ЦТ (II програма)

8.00 — На зарядку ставай! 8.15 — Програма «Думка». Радянська поезія. Д. Самойлов. 9.05 — «Ерудит». 9.55 — Перебудова і право. 10.10 — Школа: час переіменувати. 11.00 — Російська мова. 11.30 — Клуб мандрівників. 12.30 — Наука: теорія, експеримент, практика. 13.05 — Педагогіка для всіх. 13.20 — Бесіди про російську культуру. 13.55 — «Що? Де? Коли?». 16.05 — «Чому кішку назвали кішкою». Мультфільм. 16.15 — Показують театри країни. «Колісников». Фільм-вистава. 18.20 — Телевізійний музичний абонемент. Й. С. Бах. Меса сі міно. 19.40 — Фільми-призери фестивалю неігрового кіно у м. Свердловську. «У неділю рано...». Документальний фільм. 20.00 — Вечірня казка. 20.15 — Акробатика. Чемпіонат світу. 21.00 — «Час». 21.40 — Екран зарубіжного фільму. «Помилка молодості». (СФРЮ). 23.00 — Новини.

26 листопада 1988 року

Це було ще за часів нашого навчання у середній школі. Мій однокласник, завзятий бітломан Сашко Климов приніс фотографію, на якій були зображені зовсім молоді Джон, Пол, Джордж і красивий хлопець з акуратними бакенбардами. «Ось бачиш, — сказав Саша, — це самий перший ударник «Бітлз» Піт Бест. Його вигнали через зачіску — всі інші бітлз вже мали стилізовану стрижку, що нагадувала синьку жука».

Але до Пітера Беста групу залишив ще один ударник — Кен Браун, який в серпні 1960 року побажав одержувати на 15 шилінгів більше, ніж інші учасники «Сілвер Бітлз». В результаті —

П'ятий «Бітлз»

конфлікт з Маккарті, і на наступний день місце за ударною установкою зайняв Піт Бест. Лише 2 роки йому довелося грати з майбутніми суперзірками. Влітку 1962 року, під час гастролей у Гамбурзі, де «бітлз» грали в застатковому барі «Індра», що розміщувався у центрі портового кварталу Сан-Паулу, менеджер групи запросив Пітера до своєї канцелярії. Між ними відбувся такий діалог:

— Хлопці хочуть, щоб ти пішов, вони знайшли собі іншого. Зараз тут важко щось зробити — ти ж знаєш їх. Приймай все як факт, що вже завершилося.

— Але чому? Ради бога, чому? Чому ви не даєте мені можливості заперечити вам?

— Хлопці вирішили, що для групи ти не підходиш, що дуже скутний, не можеш розслабитися, зобразити щось неймовірне. Справа не тільки в музиці. Ну, а якщо говорити про неї, то рок вимагає чогось більшого. Не ображайся, тут вже нічого не поробиш.

Через два дні в склад групи було включено Рінго Старра. Ще через три тижні пісня «Покохай мене» вивела «Бітлз» у число найпопулярніших. А ще через три місяці почався феномен, назва якому «бітломанія».

Пітер дуже тяжко переживав цей випадок. Він намагався навіть накласти на себе руки, але його брат Рон врятував його в останню мить. З часом криза минула. Але Піт вже ніколи не грав на барабанах. Коли «бітлз», м'яко кажучи, загрибали немалі гроші, він жив у злиднях. Трохи переїздом Пітер закінчив промислову школу і знайшов собі місце в одній будівельній фірмі, де працює і зараз. Він одружений, у нього дві доньки. Кілька разів тому відома ліверпульська газета «Ньюс оф де Уорлд» опублікувала його мемуари, де Бест смакує деякі епізоди із початкового періоду «Бітлз». Мемуари миттю стали сенсацією. А Піт відразу поправив своє фінансове становище. Потім вийшла його книга про коротке співробітництво з «бітлами», і Пітер знову отримав солідний куш. Можливо, Пітер Бест колись стане, як, наприклад, Маккарті, мільйонером, зістригаючи купони у відблиску чужої слави.

В. ШИЛО

РОЗЛУК НЕ БУДЕ

Слова і музика Богдана ГРИЦАКА

Небо осені жде, вже отави покошені.
Йй пора вже прийти, та чомусь припізналася.
Ти прости, що приходжу до тебе непростий.
Чує серце моє — наші долі зріднилися.

ПРИСПІВ:

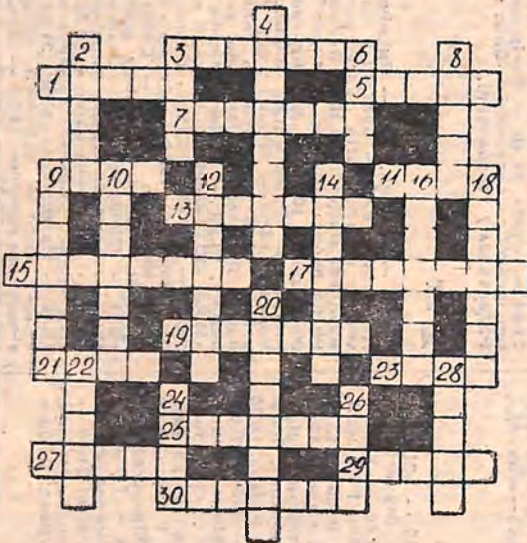
Сонце ласкаве землю голубить.
Весну кохання до нас прислало.
Більше між нами розлук не буде,
Я хочу, мила, щоб ти це знала.

КРОСВОРД

ПО ГОРИЗОНТАЛІ:

1. Порт в Естонській РСР.
3. Природний вихід підземних вод на земну поверхню.
5. Офіцерське звання.
7. Жіноча прикраса у формі невеликої корони.
9. Стижок із сноплів хліба.
11. Грошова одиниця Соціалістичної Республіки В'єтнам.
13. Ділянка для випробування озброєння і техніки.
15. Поперечна балка корпусу судна, яка надає конструкції потрібної форми та міцності.
17. Рід людиноподібних мавп.
19. Угода між державами.
21. Місто в Ростовській області.
23. Пам'ятник давньосередньовічного епоху.
25. Офіційний документ, що засвідчує присвоєння особі вченого звання.
27. Споруда над шахтним стовбуром.
29. Корисна копалина.
30. Ресорна підвода.

ПО ВЕРТИКАЛІ: 2. Бальний парний танець.
3. Народний музичний духовий інструмент.
4. Освітність, вченість.
6. Держава на Аравійському півострові.
8. Італійська кіноантриса.
9. Столиця Уганди.
10. Різнобаччя фортепіано.
12. Український радянський живописець, автор картини «Матір людська».

14. Виливна гірська порода, різновид порфіриту.
16. Мускусний пацюк.
18. Гарячі джерела, що періодично фонтанують.
20. Французький письменник, автор роману «Пер і Жан».
22. Захищена від течії ділянка судноплавної ріки, призначена для відстоювання чи ремонту суден.
24. Мікроавтомобіль для змагань на невеликих майданчиках.
26. Діючий вулкан на о. Сіцілія.
28. Один з керівників Коліївщини.

Склала В. МАМЧИЧ.
с.мт Павлиш,
Онуфріївський район.

ВІДПОВІДІ на кросворд, вміщений в «МК» за 29 жовтня ц. р.

ПО ГОРИЗОНТАЛІ: 1. Нігерія.
3. Ротатор.
5. Агат.
7. Лисенко.
9. Кріт.
11. Префікс.
13. Мустаг.
15. Октагон.
17. Торнадо.
19. Еталон.
20. Підлог.
23. «Колонел».

27. Кантата.
28. Фантаза.
30. Артмане.
31. Розетка.
33. Мустаг.
ПО ВЕРТИКАЛІ: 1. Ніагара.
2. Тент.
3. Діалект.
4. Головно.
5. Барн.

6. Полігон.
9. Верона.
14. Фантаза.
15. Сонолов.
16. Одіорон.
17. Автомат.
21. Солома.
22. Пікадор.
23. Косатка.
24. Лаперуз.
25. Станина.
29. Крем.
31. Фата.

МАЛЕНЬКІ СЕКРЕТИ

Якщо ваш син порвав штани, зачепившись за гвіздом, візьміть шматочок такої самої тканини, добре змажте його сирим яєчним білком, підкладіть під розірване місце і припрасуйте із зворотнього боку гарячою праскою. Він прийде до вас вічно.

Щоб запобігти пожевині білого хутра, радимо в міжсезоння зберігати його в мішку або чохла синього кольору.

Речі з фланелі чи шерсті будуть мати кращий вигляд після прання, якщо у воду для полоскання додати трохи гліцерину (столову ложку на 10 літрів води).

Плями на кольоровому взутті видаляються соком цибулі.

Сумки з пластмас добре мити теплою водою з милом. Однак треба пам'ятати, що клей, який застосовують для виготовлення цих сумок, дуже чутливий до води. Тому, помивши сумку, негайно витирайте її насухо.

— Можливо через багажник спробуєш?

Мал. О. ГУЦОЛА.

В Парижі відкрився найбільший у світі музей науки і техніки. Величезна будова має 47 метрів висоти, її розміри — 110 на 270 метрів, а загальна площа поверхів — близько 165 тисяч квадратних метрів. Більшість експозицій побудовано за принципом активної взаємодії відвідувачів з експонатами. Табличка «Руками не чіпати» замінена на оголошення провести цікавий експеримент, авіакути прилад, покружувати

тим чи іншим пристроєм і т. д.

У Франції виготовлена дослідна партія лазерних бормашин. В основі апарату — лазер на вуглекислоту газу, потужність якого від одного до чотирьох ватт.

Навряд чи десь, окрім Філіппін, знайдеться така екзотична професія — загонщик риби. Згадуються цією нелегкою працею, до речі, тільки

п'ятнадцятилітні діти. У такий спосіб ловлять рибу на коралових рифах в Південно-Китайському морі. На глибині до 25 метрів розстеляється сітка, після чого велика група дітей (до 400) скаче у воду і, зробивши великий напівок, рухується в напрямку до сітки.

За день сітки можуть ставитися до десятка разів.

ВИ ЗАМОВЛЯЛИ ПІСНЮ

Скільки літ я шукав — ти нарешті зустрілася.
Вся чарівна така, мов народжена веснами.
І любов в моєму серці рікою розлилася.
Вічно житиму я щими днями чудесними.

ПРИСПІВ:

Якщо буде весна знов багатою зливами,
Знай, пшениця в полях золота заколоситься.
Ти повір: наші дні будуть завжди щасливими,
Чує серце моє — бо до тебе знов проситься.

ПОРАДИ

Сьогодні пропонуємо нескладні увори для тих, хто тільки-но захопився в'язанням.

«ШАХІВКА»

Двосторонній узор для в'язання чоловічих светрів, дитячих речей, жіночих блуз. Кількість петель парна 4 плюс 2 крайні.

КП +2.

ПРИМІТКА: в 1-у, 5-у і 9-у рядах в'яжемо лицюві петлі за верхню дольку, тобто зверху.
1-й ряд — 4 лицюві, 4 виворотні.
2-й ряд — 4 лицюві, 4 виворотні.
3-й ряд — в'яжемо як 1-й ряд.
4-й ряд — в'яжемо як 2-й ряд.
5-й ряд — 4 виворотні, 4 лицюві.
6-й і 8-й ряди — 4 виворотні, 4 лицюві.
7-й ряд — 4 виворотні, 4 лицюві.
9-й ряд — узор повторюємо з 1-го ряду.

«ПЛУТАНКА 1:1»
Набираємо парну кількість петель. У всіх парних рядах лицюві петлі в'яжемо зверху.

1-й ряд — 1 лицюва, 1 виворотна.
2-й і всі парні ряди в'яжемо, як дивляться петлі, тобто виворотні над виворотніми, лицюві над лицювими.

3-й ряд — 1 виворотна, 1 лицюва.
5-й ряд — узор повторюємо з 1-го ряду.

«ПЛУТАНКА 2:2»
Двосторонній узор для в'язання жіночих блуз, шарфів, дитячих чобітків, спортивних речей і як обробка.

КП +2 крайні.

1-й ряд — 2 лицюві, 2 виворотні.
2-й ряд і всі парні ряди — як дивляться петлі.
3-й ряд — 2 виворотні, 2 лицюві зверху (в наступних непарних рядах лицюві в'яжемо тільки за верхню дольку).
5-й ряд — узор повторюємо з 1-го ряду.

Як відрізати лицюву сторону в'язання від виворотної?

Якщо хвостик нитки з правого боку в'язання — це лицюва сторона роботи, якщо зліва — виворотна сторона.

Як закріпити петлі останнього ряду?

Знімаємо крайню непров'язану, наступну петлю в'яжемо за узором (лицюва — лицювою, виворотна — виворотною). На правій спиці залишаємо дві петлі. Кінцеву ліву спицю вводимо зліва направо в крайню і протягуємо в неї пров'язану петлю. На правій спиці — одна петля. Наступну петлю в'яжемо за узором і протягуємо через петлю на правій спиці. Продовжуємо закріплення петель доти, поки на правій спиці не залишиться одна петля. Витягуємо її вгору на 6—8 сантиметрів, потім тягнемо за кінцеву нитку і затягуємо.

Якщо наші читачки підтримають нас, ми податимемо заочні уроки в'язання, навчимо, як зняти мірну, побудувати рукав, спинку і т. д. і, звичайно, опишемо нові увори.

УВАГА!

УВАГА!

УВАГА!

У зв'язку з комплексним вирішенням житлової програми в місті Кіровограді і нарощенням потужності домобудівного комбінату

КІРОВОГРАДСЬКИЙ МІСЬКОМ КОМСОМОЛУ терміново проводить направлення робітників на Кіровоградський домобудівний комбінат за спеціальностями, які передбачає штатний розпис 1988 року.

УМОВИ.

1. Всім, хто прибув (одинокою), надається місце в гуртожитку з пропискою в м. Кіровограді.

2. Адміністрація зобов'язується тим, хто поступив на роботу, якщо він сімейний, до 1990 року надати малосімейний гуртожиток. А протягом семи років (тобто до 1995 року) забезпечити квартиру згідно загальної черги.

3. Працівник, котрий укладе договір, повинен відпрацювати на ДБК протягом 10 років.

Звертатися в Кіровоградський міський комсомолу.

Адреса: провулок Центральний, 1.

Телефони 4-98-55, 4-95-30.

Кіровоградський міський ЛКСМ України просить адміністрацію підприємств, партійні і комсомольські комітети сприяти направлення на домобудівний комбінат своїх кращих представників.

Кіровоградський міський комитет ЛКСМ України.

Заст. редактора
А. БЕЗТАКА.

«Молодой коммунар» — орган Кировоградского областного комитета ЛКСМ Украины. На украинском языке.

НАША АДРЕСА

316050, МПС,

м. Кіровоград, вул. Луначарського, 36.

Телефони: редактора — 2-54-26; заступника редактора — 2-29-92; відповідального секретаря — 2-27-65; відділів: комуністичного виховання — 4-66-79; 4-64-21; комсомольського життя та економіки — 2-04-84; учнівської молоді і соціальних проблем — 2-59-82; фотолабораторії — 4-94-54; оголошень — 4-28-96; коректорської — 3-61-83. Газета виходить щосуботи.

Друкарня імені Г. М. Димитрова видавництва «Кіровоградська правда» Кіровоградського обкому Компартії України, м. Кіровоград, вул. Глінки, 2.

БН 07563.

Індекс 61103

Зам. № 530. Тираж 51000.

Над номером працювали художники — О. Босий, складач машинного набору — М. Мужиковський, складачі вручну — Н. Саростина, Л. Уралева, коректори — Л. Сердюченко, Л. Коваленко, лінограф — О. Щербина, друкар — В. Виноградов, І. Кайдалін, відповідальний черговий — Т. Тара-